

p.15.599

Karaliy

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
AYLIK YAYIN ORGANI

İKTİSAT DERGİSİ

NİSAN 1969

SAYI 58

CİLT : 10

250 KURUŞ

TÜRLON

Türk Nylon 6 ipliği

SİFAŞ

SENTETİK İPLİK FABRİKALARI
A. Ş.

MERKEZİ : Bursa — Sanayi Bölgesi

Telefon: 33 12 — 26 44

BÜRO : Bursa — Atatürk Caddesi, Ticaret Bankası, İş Han Kat 1
Tlf: 44 89

BÜRO : İstanbul — Unkapanı Atatürk Bulvarı, Manifaturacılar
Çarşısı No. 3501 — 3502 Telefon: 22 35 73 — 27 72 53

Dikkat !

Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez. Yazılarda ki fikirler yazarlara aittir. Cemiyeti ve dergiyi sorumlu kılmaz gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın iade edilmez.

Reklâm Tarifesi

Ön kapak içi	500.— TL.
İç sahife	400.— TL.
Arka kapak içi	500.— TL.
Arka kapak	750.— TL.

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten **kurtulmaz**; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; İçtimai ve Siyasî felâketlerden yakasını **kurtaramaz**.

K. ATATÜRK

C İ L T : IX

SAYI : 58

N İ S A N 1969

Flatı : 2.5 T.L.

Yıllık: 30-6 Aylık: 15 TL.

Sahibi : Cemiyet Adına OKTAY EMED

Yazı İşleri Müdürü : NİHAT BATUR

İdare Müdürü : FARUK ÇEHRELİ

İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1

Telefon : 44 04 36 - 49 89 03

Basıldığı yer : YENİLİK BASIMEVİ

YAZI HEYETİ :

İstanbul

Fazlı AYVERDİ

Nihat BATUR

Solmaz BURAL

Faruk ÇEHRELİ

Zeki ERGİNSU

Şemsettin GÜLER

Esin KUYULULU

Mecit PİRHASOĞLU

Atalay ŞAHİNOĞLU

Rıdvan YÜKSELEN

Ankara

İmren AYKUT

İ. Taner BERKUN

Oktay EMED

Fahrettin TUNÇÖZ

Meliha TURKAN

İÇİNDEKİLER

2. Derginin Sesi ***
3. Ekonomik Durum Reha BAVBEK
8. Ayın Ekonomik Olayları Faruk ÇEHRELİ
13. Türkiye'de Sermaye Piyasası Beysan KEYDER
20. Kooperatif İlkeleri ve Kooperatifler Kanunu Orhan ÇEVİK
30. Nizamname Tadiline dair Turhan KENTBAY
32. Kapıcılık ve odabaşılık İş Kanununa alınabilir mi? M. KUŞÇUOĞLU
35. Müesseselerimizi Tanıyalım Okan TURNAOĞLU
37. Bütçe Üzerine Orhan BULDAÇ

Derginin Sesi !..

Sevgili ve Değerli Okurlarımız :

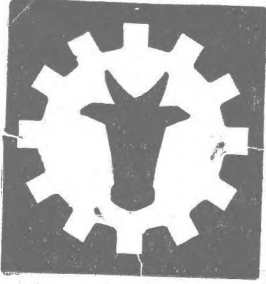
Dergimizin 57.nci Sayısında, (Müesseselerimizi Tanıyalım) başlığı altında, yepyeni bir konu ortaya getirdik. Hülâsa olarak; Sosyal Grup Sigortası, diye ifade edeceğimiz bu tarz kuruluşlara memleketimizde büyük ihtiyaç vardır. Ancak, her münevver insanın, sosyal güvenliğini ve istikbalini tam bir emniyet altına alması için çeşitli imkân ve çareler araması gereğine inanıyoruz. Bu düşünceden hareket ederek, geçen sayımızda tetkiklerinize sunduğumuz Grup Sigortası'nın bir başka çeşidini aynı şekilde «Müesseselerimizi tanıyalım» başlığı altında bu sayımızda da bilgilerinize sunduk.

Bir yandan Cemiyet ve Dergi Yöneticileri el ele vererek, bu konularda sizleri aydınlatıcı kuruluşlar hakkında neşriyatta bulunurken teklif ve görüşlerinizi beklediğimizi de unutmamanız gerektir. Bu yayın ve çalışmalar sonunda tamamen özel bir yardım sandığı veya bir grup sigortası ve yahut Hayat Sigortasının mı, camiamız için en faydalı neticeyi sağlayacağı hususunda karar verecek olan bizler, çalışma yönümüzü sizlerden gelecek tekliflere göre istikâmetlendireceğiz.

Şimdilik, Cemiyetimizin ve Dergimizin bir tek görüşü var!.. Tamamiyle kendi aramızda ve üyelerine en iyi imkânlarla hizmet sağlayacak ideal bir Yardım Sandığı, kurmak. Hazırlık çalışmalarımızın neticesini en kısa zamanda yayınlayacağımız tasarıyı da arz edeceğiz. Dikkatle izleyip görüşlerinizi bildirmenizi şimdiden rica ederiz.

Sevgi ve Saygılarımızla,
İKTİSAT DERGİSİ

Ekonomik Durum

İhracatı Teşvik Tedbirleri

Reha BAVBEK

Bugün, plânlı bir kalkınma çabası içinde olan memleketimizde, ihracatta bir hamle yapılması zarureti ve bu hamlenin ihracatın genel bünyesinde değişikliklerle yani ananevi tarım ürünleri ihracatımız yanında sanayi ürünleri ihracatının arttırılması ile kabil olacağı, herkeşce kabul edilmiştir.

Bu yazımızda ihracatın bünyesinde böyle bir değişikliği ve genel olarak ihracatın artmasını sağlayacak tedbirlere temas etmek istiyoruz.

Bize, göre, bu tedbirlerin başarı kazanması için evvelâ memleketimizin ihracatının arttırılması zaruretinin tacirlerimizce bilinmesi ve ihracatın arttırılmasının gaye edinilmesi şart bulunmaktadırlar.

Ana yapısı tarıma bağlı olan her memlekette olduğu gibi, memleketimizin ticarî hayatı da genel olarak ithalât üze-

rine kurulmuştur. Döviz tahditleri dolaşısıyla ithalâtın zaman zaman kısılmasının, ithalâtçı kârlarını artırdığı, ithalâtçılığı daha da cazip hale soktuğu görülmüştür.

Sanayi ürünleri istihsalı ise aynı nevi ithalâtın kısılması sebebiyle, memleket içinde genellikle alıcı bulmuş ve bu yüzden dış pazarlar aramak ihtiyacı hemen hemen hissedilmemiştir.

İşte bu ortam içinde, tacirleri dahil-deki satışlara nazaran bir takım külfetli yönü olan ihracata döndürebilmek, onları gerek fiat gerek kalite yönünden dış rekabetin şartlarıyla mücadele edebilir bir hale getirmek nasıl mümkün olacaktır ?

Bu konuda devletçe alınacak tedbirler yanında, yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, tacirlere de düşen büyük görevler olduğuna inanıyoruz.

Şimdi ihracatı arttırma ve teşvik gayesi ile devletçe alınan veya alınması gereken tedbirleri kısaca gözden geçirelim.

Bu tedbirleri genel olarak üç kısım da mütalea edebiliriz.

a. İhracatçıya Sağlanan Kolaylıklar

İhracatını arttırmak zorunluğunu duyan memleketlerde tacirleri, ihracata yöneltmek ve onları fiat ve kalite yönünden diğer ülkelerle rekabet edebilir hale getirmek için Devlet tarafından vaz - edilen çeşitli tedbirlerle ihracatçılara muhtelif kolaylıklar sağlanması ihracatı teşvik tedbirlerinin başında mütalea edilmektedir. Aşağıda bu tedbirler, varsa memleketimizdeki tatbikata da kısaca değinilmek suretiyle, özetlenmiş bulunmaktadır.

aa. İhracatta Vergi İadeleri Veya Muaflıklar

İhraç mallarına ihraç gücü kazandırılması gayesini güden bu tedbirler sayesinde ya ihracatçı bazı işlemleri dolayısıyla ödemek zorunda olduğu vergi ve resimlerden muaf tutulmakta veya evvelce ödenmiş ve mamulün bünyesine girmiş bir verginin tamamı veya bir kısmı ilgiliye iade olunmaktadır.

Bu tedbirlerden her ikisi de son yıllarda memleketimizde uygulamaya intikal etmiş bulunmaktadır. Ezcümle ihracatın teşviki ve geliştirilmesi esaslarına dair Devlet Plânlama Müsteşarlığı tarafından hazırlanan ve Yüksek Plânlama Kurulunun 4.9.1968 tarih 72 sayılı raporu ile uygun bulunan 13.9.1968 tarih 6/10649 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile, açılacak ihracat kredileri ve ihracat muameleleriyle ilgili olarak Bankaların ve Sigorta Şirketlerinin yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla, kendi

lehlerine aldıkları paralar Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinden,

İhracat kredisi işlemleri, bizzat ihracata müteallik muameleler 488 Sayılı Kanundaki damga vergisi ile başka kanunlarda yeralan diğer resim ve harçlardan, istisna edilmişlerdir.

Başbakanlık Yatırımları ve İhracatı Geliştirme ve Teşvik Bürosunun mezkur kararnamenin tatbik şekline dair 1 numaralı tebliğinde de bu istisnaların belgeli ve belgesiz olmak üzere iki türlü olduğu açıklanmış bulunmaktadır.

Diğer taraftan 261 sayılı kanunun halen yürürlükte olan birinci maddesi hükmüne istinaden de, mamullerimize ihraç gücü kazandırmak maksadıyla bunların tevsik edilecek ihraç fiatlarındaki vergi, resim, harç ve benzer tesirler icra eden sair mükellefiyetler vergi iadesi yoluyla kısmen veya tamamen bertaraf edilmektedir.

bb. İhracat Kredileri

İhracatın arttırılmasını teminen ihracatçıya gösterilen kolaylıkların bir çeşidi de ihracatçıya sağlanan munzam kredi veya ucuz kredi imkânı olmaktadır.

Bu cümleden olmak üzere yukarıdaki bölümde de izah olunduğu gibi bir taraftan ihracat kredilerinde gider vergisi, resim ve harç istisnası suretiyle kredilerin ucuzlatılması cihetine gidilirken diğer taraftan da yine 13.9.1968 tarih 6/10649 sayılı kararnamenin 2 ve 3 ncü maddelerinde belirtilen selektif kredi uygulaması ile ilgili hükümlerle, açılacak kredilere tatbik olunan faiz yüzdesinin bir kısmının selektif kredi fonundan karşılanması öngörülmektedir.

cc. İhracatı Geliştirme ve Teşvik Fonları

İhracatı arttırmak amacıyla, ihracat-

cılara sağlanan kolaylıkların bir diğeri de, ihracatı geliştirme ve teşvik için muayyen fonlar ihdası ve bu fonların ihracatçılar emrine tahsisidir.

Memleketimizde, 1968 yılı programının uygulanması koordinasyonu ve izlenmesine dair kararın 18-34 ncü maddeleri, geliştirme ve teşvik fonlarına ilişkin hükmüleri ihtiva etmektedir. Diğer yandan 1968 program kararnamesinin atıfta bulunduğu 933 sayılı Kalkınma Plânının Uygulanmasının Esaslarına Dair Kanunun 3 ncü maddesinde de ihracatın teşviki ve döviz gelirlerinin arttırılması zımında, ihracatı teşvik edilecek maddeleri ihraç edenlerin tanıtma, pazar alıştırması ve ilk yerleşme faaliyetlerine yardımcı olmak amacıyla, ihracatçılara; kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, bunların birlikleri veya ihracatçı birlikleri veyahut istihsal satış ezcümle ihracat kooperatifleri ve bunların birlikleri eliyle bu kanunun 1 ncı maddesi uyarınca tesis edilecek bir fondan ödünç verilebileceği, bu fonun kullanılmasında uygulanacak esas şart ve usullerin Bakanlar Kurulu kararnamesi ile tesbit edileceği, kayıtlı bulunmaktadır.

dd. İmalâtçı İhracatçılara Proje Bazında Döviz Tahsisi

İmal ettiği mamulü ihraç eden ihracatçıları, imalâtlarında gerekli ham ve yardımcı maddelerle, ambalaj malzemesi ithalinde döviz tahsisi yönünden rüçhanlı bir duruma sokan bu tedbirlerle memleketimizde 6/10649 sayılı kararnemenin 4 ncü maddesinde tesadüf ediyorum, gerçekten mezkur maddede «mamullerini ihraç eden veya edecek olan, veya yurt içindeki yabancılara serbest döviz karşılığında satan veya satacak olan imalâtçılara bu maddelerin imalinde kullanacakları ham maddelerle bunların ihracında kullanacakları ambalaj malzemesinin ithali için, imalâtçı tarafından ha-

zırlanan projenin Yatırımlar ve İhracatı Geliştirme ve Teşvik Bürosu tarafından uygun görülmesi şartıyla döviz tahsisi yapılır ve bu döviz öncelikle transfer edilir» denilmek suretiyle imalâtçı ihracatçılara bazı kolaylıklar sağlamış olmak tadır.

ee. İhracata Prim Ödenmesi

İhraç mallarına prim ödenmesi usulü çeşitli memleketlerde zaman zaman gizli veya açık şekilde uygulanan bir ihracatı geliştirme tedbiri olarak görülmektedir. İhracatçıya devlet tarafından prim ödemesi suretiyle ihracatçının dış piyasalarda yüksek fiat sebebiyle karşılaştığı güçlükler bertaraf edilmekte ve böylece prim verilmesi kararlaştırılan ihracat metainin ihracının arttırılması sağlanmaktadır.

ff. Geçici Kabul Rejimi

Geçici kabul rejimini de ihracatın teşviki yönünden ihracatçılara tanınan bir kolaylık olarak mütalea etmek kabil dir. Zira memleket mahsul ve mamullerinin ihracında ambalaj malzemesi olarak kullanılacak maddelerin, geçici olarak yurda ithali ile ihracatçı, kati ithal işleminin tabi olduğu vergileri ödemekten kurtulmakta ve böylece sadece teminat göstermek suretiyle, ihracatta kullanacağı ambalaj maddelerini yurt dışından sağlamak imkânına kavuşmaktadır.

Geçici kabul rejimi, 5383 sayılı kanunun 23-25. maddeleri ile memleketimizde de uygulanmaktadır.

gg. Nakliye Kolaylıkları

Memleketimizde henüz uygulaması olmayan bu tedbirlerle de ihraç mallarının memleket dahilindeki nakil vasıtalarında öncelikle ve ucuz olarak sevki ön görülmekte ve ihraç malının süratle ve ucuz olarak ihraç limanına nakli sure-

tiyle, ihracatçıya bir başka yönden kolaylık sağlanmaktadır.

hh. İhracat Kredisi Sigortası

İhracat kredisi sigortası milletlerarası ticarete önemli bir yeri olan, kredili ihracat müessesesinin, ortaya çıkarıldığı bir ihracatı geliştirme tedbiri olarak düşünülebilir. İhracat kredisi sigortasıyla kredili ihracata tekabül eden bedelin ithalatçı memleketçe ödenmemesi riski garanti altına alınmak suretiyle, ihracatçıların bu konuda daha serbest çalışmaları imkânı yaratılmaktadır. Bu nevi ihracatın arttırılmasını temin eden bir tedbir olarak birçok memlekette uygulanan ihracat kredisi sigortası memleketimizde henüz mevcut olmamakla beraber bu konuda hazırlık çalışmaları başlanmış bulunmaktadır.

b. İhraç Malları İle İlgili Tedbirler

İhracatın arttırılması gayesinin tahakkukunu temin eden diğer tedbirler manzumesi de bundan evvelki bölümde belirtilenlerin aksine, ihracatçıya bazı kolaylıklar sağlamak suretiyle değil, ihraç mallarının tanıtılması ve kalitelerinin ıslahı yoluyla talep yönünden bir artışın gerçekleştirilmesine matuf bulunmaktadır. Bu tedbirleri de şöylece sıralamak kabildir.

aa. İhraç Mallarında Kalite ve Standartlarda Önem Verilmesi

İhraç mallarının dış pazarlarda aranır bir hale getirilmesi veya aynı malı ihraç eden diğer memleketlerle rekabet edilebilmesi için ihraç mallarının kalitesinin yükseltilmesi ve bu kalitenin kontrolü zaruret arzirmektedir.

Diğer taraftan, ihraç mallarında kalite kontrolünün yanında bu malların standartlarının tesbiti de, kalite kontrolünü tamamlayan bir tedbir olarak görülmektedir.

bb. Ambalaj ve Ambalajlama Şekillerinin İslahı

İhraç mallarının kalitelerinin ıslahı yanında bunların ambalajlama usul ve şekillerinin düzeltilmesi de ihracatın artmasını sağlayan faktörler arasında sayılmaktadır. Öyleki zamanımızda ambalajlama, dış piyasalarda ithalatta bir tercih sebebi olarak kabul edildiğinden, bu yöne önem verilmesi halinde ihracatta bir artış husule gelmesi muhakkaktır.

cc. İhraç Mallarının Dış Pazarlarda Tanıtılması

Şurası muhakkaktır ki bir memlekette ihraç malları istediği kadar kaliteli olsun, bu malların pazarlamasına önem verilmemesi, dış pazarlarda tanıtılmasına matuf tedbirler alınmaması halinde, bunların ihracı mümkün olamayacaktır.

Bunun için ihraç mallarının kalitelerinin ıslahı, standartlarının tesbiti, ambalajlarının düzeltilmesiyle ilgili tedbirlerin yanında, bu tedbirleri tamamlamak üzere bu malların dış pazarlarda tanıtılması da gerekli bulunmaktadır.

İhraç mallarının dış pazarlarda tanıtılmasında, dış temsilciliklere büyük görev düşmekle beraber bu hususta da asıl görevin tacirlere ait olduğu kanısındayız. Zira evvelce de belirttiğimiz gibi ihracata dönük bir politika takip edilecekse bunun önce tacirler tarafından benimsenmesi zaruridir. İhraç mallarının tanıtılması için tacirlerin bütün faaliyeti dış temsilciliklerden beklemesi konuyu başlangıçta çıkmaza sokmaktadır.

Aynı husus ihraç mallarının tanıtılması için yurt dışında iştirâk olunacak fuar ve sergileri için de mevzu bahisdir. Zira sergi ve fuarlara tacirlerin ilgisizliği yetkili makamların bütün gayretini sıfıra indirecek derecede önem arzirmektedir.

c. İhracatla İlgili Diğer Tedbirler

İhracatın arttırılmasına matuf tedbirlerden söz edilmişken bilhassa memleketimiz yönünden ihracatın arttırılması ile dolaylı olarak ilgili olan iki hususa da temas etmek yerinde olacaktır.

aa. İhracatla İlgili Hizmetlerin Bir Merkezden Yürütülmesi

İhraç edilecek maddelerin dış pazarlarda daha iyi değerlendirilmesini sağlayacak ihracatımızın genel politikasını tanzim edecek kısa bir ifadeyle ihracatla ilgili hizmetleri yürütecek organın merkezi bir teşekkül olması ihtiyacı, bugün memleketimizde uygulanan sistemin aksak taraflarının görülmesiyle ortaya çıkmıştır denilebilir. Gerçekten halihazırda memleketimizde bu gibi hizmetlerin aralarında koordinasyon bulunmayan çeşitli daire ve teşekküller kanalıyla yürütülmesi, ihracatla ilgili işlerde bulunması gereken birliği sağlamaktan uzak kılmıştır. Bu cümleden olmak üzere Ticaret Bakanlığı, İGEME, Odalar Birliği, İhracatçı Birlikleri, Gümrük ve Sanayi Bakanlıkları ve son olarak da Yüksek Plânlama Kurulu ihracatın genel prosedürü içinde ayrı ayrı hizmetler yapmakta, bu çalışmalar genellikle koordine bir fikir manzumesinden yoksunluk arz etmektedir.

Bu sebeple ihracat konusunda bütün bu çalışmaları düzenleyecek nazım bir teşkilâta ihtiyaç duyulmaktadır. Bize göre bu merkezi teşkilâtın 3614 sayılı Teşkilât Kanunu ile kendisine dış ticaret görevleri de verilen Ticaret Bakanlığı olma

sı ve anılan Bakanlığın bu görevlerin tümünü görecektir şekilde organize edilmesi zaruri bulunmaktadır.

Böylece, organize edilmiş tek bir Bakanlık tarafından yürütülen ihracat işlerinin ihracatın genel bünyesine ve hacmine de etkili olacağı şüphe kabul etmeyen bir husus olarak görülmektedir.

bb. Kaçak İhracata Mani Olunması

Resmî kayıtlara intikal etmeyen kaçak ihracata mani olunması bu yolda tedbir alınması suretiyle kaçak yoldan yapılan ihracatın resmi kanallardan yapılmasının sağlanması mümkün görüldüğünden, bu tedbir bilhassa memleketimiz bakımından üzerinde önemle durulacak bir konu olarak mütalea edilmektedir.

SONUÇ

Görüldüğü gibi, ihracatı arttıracak çeşitli tedbirlerden çoğu memleketimizde uygulama alanına intikal etmiş bulunmasına rağmen, ihracatımızda arzulanan gelişmeye erişilememiştir.

Bu konuda bahsi geçen tedbirlerde, ihtiyaçlara göre bazı düzeltmeler yapılması düşünülebilirse de bizce asıl üzerinde durulması gerekli faktör tacirlerimizin ihracata yönelmesidir.

Ticaret erbabının, genellikle daha kârlı ve daha az formaliteli dahili ticaret yerine, ihracata yönelmeleri, bütün bu tedbirlerin daha iyi işlenmesini sağlayacaktır kanaatindeyiz.

Ayın Ekonomik Olayları

Faruk ÇEFRELİ

İHRACATIMIZI ARTIRMAK BAKIMINDAN BELÇİKANN UYGULAMAKTA OLDUĞU TEDBİRLER

İktisadî gelişmemizi hızlandırmak için iktisatçıların üzerinde ittifak ettikleri noktalardan biride hiç şüphe yokki ihracatımızı artırmaktır. Milletler arası ticaret gün geçtikçe artarken, Türkiye'nin dış ticaretinin gerektiği kadar inkişaf edemediğini görmekteyiz. Komşumuz 8,716 milyonluk 132 bin kilometre karelik Yunanistanla mukayese edersek 32 milyonluk altı misli büyük Türkiye'nin aynı durumda olduğunu görürüz. 1968 yılında 496 milyon dolarlık ihracatımıza karşılık Yunanistanın 465 milyon dolar ihracatta bulunmuştur.

Ihracatımızı artırmak bakımından Belçika Hükümetinin yeni uygulama başladığı tedbirleri gözden geçirmekte fayda vardır.

Belçika Hükümetinin İhracatı artırmak ve teşvik etmek için almış olduğu tedbirleri şöyle sıralayabiliriz.

a) İhracatçı vasfını kazanabilmek için gerekli formaliteler hemen hemen tamamıyla kaldırılmış bulunmaktadır. İhracatçılar, sadece Ticaret Siciline kaydolmakla ihracat yapabilmektedir.

b) Belçika Dış Ticaret Ofisi: 1948'de yayınlanan bir kanunla kurulan Belçika Dışticaret Ofisinin esas gâyeleri, Belçika mamûllerine yabancı piyasalarda mahreçler aramak, yabancı piyasalar hakkında malûmat toplamak, Belçikalı ihracatçılarla yabancı alıcılar arasında temas kurulmasını ve bu temasın devamını temin etmek; Belçika istihsal imkânlarını ve tekniğini hariçte tanıtmak bakımından propaganda yapmaktır.

c) İhracat sigortası : Hemen hemen bütün sanayi mamûlleri ihracatında, ih-

racat, üç aydan başlamak üzere bir sene-
yi aşan müddetler için sigorta edilebil-
mektedir.

d) Kredili ihracat : Belçika Kambi-
yo mevzuatına göre, ihracat bedelleri -
nin ihracattan en geç 6 ay sonra yurda
getirilmesi gerekmektedir.

e) İhracat kredileri : İhracat kredi-
lerinin finansmanı, Belçika Millî Banka-
sı, Reeskont ve Garanti Enstitüsü ve son
defa kredi müesseseleri ve bankalar ta-
rafından kurulmuş bulunan Finansman
Pool'u tarafından deruhte edilmektedir.

Müesseseye ödeme vâdesi malın tes-
liminden sonra iki seneden fazla bir sü-
re için de kabul edilmektedir.

Tesbit edilen faiz nisbetleri, ödeme
müddetlerine göre değişmekte ve 5 se-
neden fazla vâdeli kredilerde âzami %
6,4 ü bulmaktadır.

f) İhracatta Risturn'lar : Belçika,
Ortak Pazar Mevzuatı gereğince, ihracat-
çıya iade edilen vergilerden ayrı olarak
da, bazı maddelerin ihracatında ayrıca
«Ristourne» namı altında, bir vergi ia-
desinde bulunmaktadır.

g) Yatırımlar ve yabancı sermaye :
Kanun, yatırımların tahakkuku için,
kredi verecek müesseseleri, devletin mü-
dahalelerini belirtmektedir.

Belçika'da yabancı sermaye için ayrı
bir kanun mevcut değildir. Memlekete
yabancı bir sermaye getirmek, herhangi
bir müsaadeye veya takyidata tâbi de-
ğildir.

Yabancı yatırımlar, tamamen yaban-
cı bir sermaye ile yapılabileceği gibi,
yerli bir sermayeye iştirâk şeklinde de
olabilmektedir.

h) Dış ticaret fonu : 24 Mart 1954'de
yayınlanan bir kanunla bir «Dışticaret
Fonu» teşkil edilmiştir.

Fon, esas itibariyle, yeni bir teşebbü-
se veya pazar araştırmasına bir yardım
destek ve teşvik ve piyasalara girişte,
başta görülen güçlükleri bertaraf edebil-
mek için kullanılmaktadır.

Ekonomik kalkınma konusunda alı-
nan teşvik tedbirleri esas itibariyle iki
grup altında toplanmaktadır:

A — Finansmanın ve yatırımların teşviki :

Finansman ve yatırımların teşviki i-
çin aşağıdaki tedbirler öngörülmüştür.

- 1) Kurumlar vergisi muafiyeti
- 2) Amortisman rejiminin ıslahı
- 3) Şirketlerin birleşmesine ve ayrıl-
masına ait malî rejimin ıslahı
- 4) İlk yıllar uğranılan mesleki kayıp-
ların geri alınması
- 5) Sermaye arttırmalarının teşviki
- 6) Tasarruf sahibinin en iyi şekilde
himâyesi
- 7) Tasarruf ve Emekli Sandığının
faaliyet alanının genişletilmesi
- 8) Devletin garanti tavanının yük -
seltilmesi
- 9) Belçika Millî Bankasının kredi
imkânlarının genişletilmesi.

B — Ekonomik gelişmeyi teşvik :

Bu alanda öngörülen tedbirler şun -
lardır :

- 1) Yabancı yatırımlar,
- 2) İhracatın teşviki
- 3) Bölgesel kalkınma çalışmaları
- 4) Bölgesel Ekonomik Konseyler
- 5) Bölgesel Kalkınma Şirketleri.

AET ORTAK KONSEYİNE AÇIKLANAN GEÇİŞ DÖNEMİNE AİT TÜRKİ-YENİN GÖRÜŞÜ

Türkiye - AET Ortaklık Konseyi 25 Şubat 1969 tarihinde toplanarak Ortaklığın geçiş dönemine ilişkin görüşmelerine devam etmiştir. 6 Şubat tarihinde bu safha ile ilgili durumunu açıklamış bulunan Topluluk, bu defa, Türkiye'nin görüşlerini dilemiştir. Türk Delegasyonu, Ankara Anlaşmasında yer alan «denge» ve «karşılıklı hareket» kavramlarının, Türk ekonomisinin durumu ve genişmesini nazara alacak şekilde anlaşılması gerektiğini ileri sürmüştür.

Bazı genel prensiplerde Türkiye ve AET'nin anlaşma halinde oldukları görülmektedir. Türkiye, gümrük birliği teşkilini gaye edinen «Geçiş Dönemi» nin 22 yıl devam etmesini kabul etmektedir. Bu dönemde tarım politikalarının ahenkleştirilmelerine gayret sarfedilecektir. Türkiye'nin teklifinde, gümrüklerinin 12 ve 22 yılda tamamen kaldırılacağı iki sanayi ürünleri listesinin hazırlanması ileri sürülmekte, fakat Topluluk tarafından teklif edilen, yatırım mallarının gümrüklerinin 6 veya 8 yılda indirilmesi görüşü yer almamaktadır.

Tarımsal ürünlerle ilgili olarak ise nihai gaye olan tarım ürünlerinin serbestçe dolaşımına tedricen varılabilecek şekilde ürünleri tek tek ele alacak bir metod uygulanması gerekecektir. Çeşitli ürünler için yapılacak anlaşmaların pratik uygulamaları görüşmeler ilerledikçe tayin edilebilecektir. Türk Delegasyonu, Türkiye'nin sınai alanda Topluluğa ihracat imkânlarının tahditli oluşu nedeniyle tarım alanında sağlanabilecek kolaylıkların son derece önemli olduğuna dikkati çekmiştir.

Müzakerelerde genel kanat, tarafların görüşmenin ana hatlarında anlaşma

halinde olduğu şeklinde ortaya çıkmakla beraber uygulanacak tedbirlerin muhtevalarının ele alınarak görüşülmesinde ayrılıklar beklenmektedir. Görüşmelere 11 Mart tarihinde devam edilecektir.

AMERİKA HARİCE SERMAYE ÇIKIŞLARINI KISITLAYAN TAHDİTLERİ GEVŞETİ

Eski başkan Jonson zamanında Ocak 1968 devresinin 3 milyar 600 milyon dolar açık vermesi üzerine doların yurt dışına akışını durdurmak gayesi ile işletmelerin deniz aşırı ülkelere çıkarabilecekleri doların miktarını kesin kayıtlara bağlamıştı.

Başkan Nixö ve Federal Reserve Board, geçen hafta içinde, Amerika'dan dışarıya sermaye akışını kısıtlayan ve Başkan Johnson tarafından ödemeler dengesi açığını kapatmak amacı ile 1968 yılı başında alınan tedbirlerde bazı değişiklikler yapıldığını açıklamış bulunmaktadırlar.

Bu konuda yazılı bir beyanat veren Başkan, Ticaret Bakanlığı tarafından kendisine bu konuda yapılan teklifleri memnuniyetle kabul ettiğini bildirmiştir.

Gözlemciler, Başkan'ın bu açıklamasının, milletlerarası sahada, politik, psikolojik ve ekonomik bakımdan büyük tepki yaratacağını belirtmektedirler.

Başkan Nixon aynı gün, Amerikalıların yabancı menkul kıymetlere yaptıkları yatırımlarda tatbik olunan faiz hadle- rindeki farkı giderici verginin efektif nispetini düşüren bir kararnameyi de imzalamıştır. Buna karşılık, Başkan, Kongreden, bu verginin sona erme tarihi olan Temmuz ayından itibaren 18 aylık bir süre için daha uzatılmasını talep edeceğini bildirmiştir.

Aynı zamanda Federal Reserve Bo-

ard da, bankalara ve diğer malî kuruluşlara, ihracatı finanse etme imkânlarını geliştirmek amacı ile, kredi tahditlerinde değişiklik yapıldığını açıklamıştır.

Başkan'ın yazılı beyanatında, bu tedbirlerin, ödemeler dengesinin mevcut durumu hesaba katılmak sureti ile alınmış, basiretli ve sınırlı tedbirler olduğu belirtilmektedir. Nixon, Amerika'nın ödemeler dengesi problemine, meselenin sebeplerine inmek sureti ile ve serbest ticaret sistemi için de çözüm yolu bulmaya kararlı ve muktedir olduğunu bildirmiştir.

Hazine Bakanı Yardımcısı Paul Volckner de bu hususta yaptığı açıklamada, açıklanan yeni tedbirler dolayısı ile dışarıya sermaye akışında, teorik olarak, yılda 800 milyon dolarlık bir artışın vuku bulması lâzım geldiğini söylemiştir. Ancak, Bakan Yardımcısı, dahildeki yüksek faiz hadleri ve sıkı para politikası dolayısı ile, dış yatırımların bu yıl cazibesini kaybetmiş bulunduğunu ve bu miktarda bir artışın gerçekleşmeyeceğini sözlerine ilâve etmiştir.

Yeni tedbirler, ana hatları ile, şu noktalarda toplanmış bulunmaktadır:

Dışarıya yapılacak yatırımlar için asgarî yatırım kotası 200 bin dolardan 1 milyon dolara yükseltilmiş ve şirketlere yabancı memleketlerdeki şubelerinin 1968 yılı kârlarının yüzde otuzuna kadar yatırım kotası tanınmıştır.

Bankaların dış kredi miktarlarının, ya 1968 yılı seviyesinde, veya —hangisi yüksek ise— toplam aktiflerinin yüzde 1,5 i olmasına müsaade edilmiştir. Bu suretle küçük bankaların da ihracatın finansmanına iştirakleri temin olunmaktadır.

Faiz hadlerindeki farkı giderici verginin efektif nispeti yüzde 1 1/4 den yüzde 3/4 e düşürülmüştür.

ALTILAR ARASINDAKİ EKONOMİK FARKLILIKLARIN KALDIRILMASI BAKIMINDAN 1969 YILINDA AET DE UYGULANACAK POLİTİKA

AET Komisyonu başkan yardımcılardan M. Barre Strasbourg'daki Avrupa Parlamentosunda, Topluluğun 1968 yılı ekonomik durumu ve 1969 yılı için ihtimalleri açıklayan bir konuşma yapmıştır.

1968 yılı, Sterling devalüasyonu neticelerinin ne olacağı konusundaki çekingenlik ve ödemeler dengesini sağlama programlarının yapılması ile başlamıştır. Fransa, ciddi Nisan-Mayıs sosyal hareketlerinden sonra sakinleşmiş, yıl sonuna doğru Kasım ayında spekülasyon hareketleri sonucunda Alman Markı (DM) nin revalüasyonunun beklenmesi 1968 in sıkıntılı devreleri olarak kaydedilmiştir. Ancak bütün bu zorluklar, Topluluğun olumlu bir ekonomik gelişme sağlamasını önleyememişlerdir. GSMH'da % 5 nisbetinde görülen bu büyüme, en fazla Hollanda'da % 6, en az ise Fransa'da % 3,7 olarak meydana gelmiştir. Sınai üretimdeki % 4 artış bilhassa Almanya ve Fransa'nın bu konuda sağladıkları gelişmeyi aksettirmektedir. Herne kadar istihdam seviyesi sanayideki gelişmeye ayak uydurmakta gecikmiş ise de bütün üye ülkelerin işsizlik miktarlarında azalmalar olduğu görülmüştür.

M. Barre ekonomik gelişmeyi etkileyen unsurlar arasında Amerikadaki çelik endüstrisi grevi gibi bazı tesadüfi olaylar neticesinde dünya talebinde meydana gelen artışı ve bundan daha önemli olmak üzere de bilhassa İtalya ve Fransa'da diğer üye ülkelerden fazla miktarda kendini gösteren iç talepteki büyümeyi işaret etmektedir. Bunlara ilâveten geçen yıla kıyasla 1968 in 11. ayı sonunda % 15-16 nisbetinde olarak görülen Topluluk iç ticaretindeki gelişmenin

de rolü büyük olmuştur. Ancak fiatlardaki artış nisbeti, maliyetler ve ödeme dengesi faktörlerinin daha az olumlu tesirleri de hissedilmiştir. Fiatlar, Nisan - Mayıs olaylarından sonra Fransa'da süratle yükselmiş, Hollanda'da ise fiat artışları beklendiği gibi % 4 nisbetinde olmuştur. Fransa'nın ödemeler dengesinde açıklar meydana gelirken Almanya ve İtalya fazla vermeğe devam etmişlerdir.

Topluluğun kısa vâdeli ekonomik politikası tayin edilirken çalışmaların, bu farklılıkları ortadan kaldırma esasına yönelmesi gerekmektedir.

Komisyon başkan yardımcısı 1969 yılı için tahminlerine geçerken, Fransa ve talya'da % 6 yı aşmak üzere Topluluk GSMH'sında % 5 bir büyümeden bahsetmenin mümkün olacağını belirtmiştir. Ücret artışlarının sebep olacağı tüketim artışı Fransa'da yıl başlarında hissedilmeğe başlanacaktır. Bu durumun Kasım ayı tedbirleri ile birlikte ele alınıp tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, ülkelerin prodüktif kaynaklardan istifade dereceleri de nazara alınmalıdır. Almanya'da işgücü rezervleri gittikçe azalırken İtalya'da halâ kayda değer bir işsizlik seviyesi mevcut bulunmaktadır. Öte yandan Almanya, Fransa ve Hollanda'da alınmış olan tedbirlere rağmen

kendini gösteren fiat artışlarına karşı harekete geçilmesi gerekmektedir. Üye ülkelerin âhenkli bir gelişme sağlayabilmeleri için diğer önemli bir şart olan, ödeme dengelerindeki açık ve fazlalarda indirimler yapılması ele alınmalıdır. Bu hususlar ancak, alınan tedbirlerin devam etmesi ve Topluluğun kısa vâdeli ekonomik politikasına uydurulması ile mümkün olabilecektir.

1968 YILINDA FEDERAL ALMANYA GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERE YAPTIĞI YARDIMLAR

Federal Almanya Ekonomik İşbirliği Bakanı M. Eppler'in bir açıklamasına göre, 1968 yılında, gelişmekte olan ülkelere Almanya'nın yapmış olduğu özel ve devlet yardımları toplamı 6,51 milyar Markı bulmuştur ki bu miktar gayri safi istihsalin % 1,23 ne eşit bulunmakta -dır. 1967 yılına oranla yardım miktarı % 44 artış kaydetmiştir. Artış daha ziyade özel sektörde meydana gelmiştir. Direkt yatırımlar ve ihracat kredileri 3,1 milyar Marka, Dünya Bankasından yapılan istikrazlar 1,2 milyar Marka ve kamu sektörünün katkısı, 2,21 milyar Marka yükselmiştir. Son üç yıl zarfında, özel sektör payı devamlı olarak artmış ve 1968 yılında toplamın 2/3 sine ulaşmıştır.

Türkiye'de Sermaye Piyasası

Beysan KEYDER

İlkel toplumlarda ihtiyaçların çok az olması, bu ihtiyaçlara cevap verecek istihsal gücünün de basit ve yetersiz olmasına sebep teşkil ediyordu. Ancak zamanla nüfusun sür'atle artması ve toplumun gelişmesi, ihtiyaçların modernleşmesi ve artması, istihsal gücünde de bir gelişme ve ihtiyaçları karşılama imkânı yaratmış ve bugün hattâ fertlerin en küçük arzularını karşılamak için binlerce ve binlerce ihtiyaç maddesi istihsaline yön vermiştir.

Büyük ölçüde istihsalin manâsı, büyük ölçüde sermaye ihtiyacıdır. Bu sermaye ihtiyacının hangi kaynaklardan sağlanacağı hususu, bir problem olduğu anda küçük sermayeciklerin birleşerek büyük sermayeler haline getirilmesi keyfiyeti ortaya çıkmış ve bu maksatla da şirketler kurulmuştur.

Şirketler, sermaye ihtiyaçlarını birinci plânda kendi ortaklarının yatırımlarıyla temin etmektedirler. Fakat bu çoğu defa yetersiz kalmakta ve şirketler yeni kaynaklar bulma yoluna gitmektedirler.

Bu kaynaklar bir taraftan yeni ortaklar bulmak, bir taraftan da istikrazlar akdetmek şekliyle sağlanmaktadır. Şirketlerin yeni ortaklar bulmaları, çıkaracakları hisse senetlerinin sür'atle satılmasına bağlıdır. İstikraz akdi ise daha ziyade tahvil ihracı şeklinde tecelli etmektedir. Gerek yeni hisse senedi çıkarmak ve gerekse tahvil ihraç etmek ve bunların sür'atle paraya çevrilmesini sağlamak, bir sermaye piyasasının varlığına bağlıdır.

Hisse senedi bir şirketin ortaklık ve sikaşısıdır. Tahvil ise şirkete verilen borcun miktarını gösterir. Fakat her iki halde de, yani gerek hisse senedi, gerekse tahvil alanların ana gayeleri, bir kâr sağlamaktır. Burada hisse senedi ile tahvilin farkını belirtmek için şunu söyleyebiliriz. Eğer yatırılan para muayyen bir zaman sonra aynen yatırıma dönecekse, bunu temsil eden kâğıt tahvildir; aksi halde bir hisse senedinden bahsetmek icap eder.

Yukarda da belirttiğimiz gibi, hangi şekilde olursa olsun şirketlerin nakit ih-

tiyacını karşılamak üzere yaptıkları hareketlerin tesirini sermaye piyasasında aramak yerinde olur. Ancak şirketlerin bu hareketlerinin ani tesiri altında kalacak bir sermaye piyasasının tam manâsıyla organize bir ekonomik düzen içinde gelişmiş olması lâzımdır.

Sermaye piyasalarının kendilerini hissettirmeye başladıkları tarih olan 1860 lardan bu yana kaydedilen gelişmeler, gerçekten çok sür'atlidir. Bu konuda ilk hareketler İngiltere'de görülmüş ve 1860 da çıkarılan Borsalar ve Hisse Senetlerinin Emniyeti Kanunu ile Sermaye Piyasasının kuruluşu temin edilmiş, bundan sonra benzeri bir hareket 1865'de Amerika'da, 1869'da Fransa'da, 1871'de Belçika'da kendini göstermiştir.

Amerika'da sermaye piyasası hareketi İngiltere'den sonra başlamış olmasına rağmen, sür'atle gelişmiş ve 1920'lerde aşağı yukarı 10.000.000'u aşan küçük tasarruf erbabı, sermaye piyasasıyla yakından ilgilenmeye başlamıştır. 1929'da patlak veren ekonomik buhran, birçok hisse senetlerinin değer kaybını ve dolayısıyla sermaye piyasasının sarsılmasını mucip olmuşsa da, 1933'de başlayan gelişme, bu güne kadar devam etmiş ve Amerika'nın sermaye piyasası konusunda en gelişmiş ülke olmasını sağlamıştır.

Amerika'nın, bu gelişimini, çok geç başlamış olmasına rağmen en yakından izleyen ülke Japonya olmuş ve Japon Borsaları aktivite bakımından İngiltere ve Fransa Borsalarını bir hayli geride bırakmıştır. 1967-68 devresinde Japon Borsalarında, aktivite 100 itibar edildiği takdirde, Fransa 65 ve İngiltere 72 olmuş - tur.

Amerika'da küçük tasarruf erbabının en ufak tasarruflarını dahi hisse senedine yatırma arzusunun artması bilhassa II. Dünya Savaşından sonra belirgin bir hal almış ve hattâ ilkokul çocukları

dahi borsa hareketleriyle yakından ilgilenmeye başlamışlardır. Halkta kendini gösteren bu eğilim, Sermaye Piyasasının hızlanmasında başlı başına bir faktör olmuş, böylece üretim maddeleri sanayiinde sermaye birikimi kendiliğinden vücut bulmuştur.

Amerika'nın bu gelişimine karşılık, dünyanın diğer kesimlerinde gelişme aynı sür'atle kendini gösterememiş olmasına rağmen, 1860'larla kıyaslandığı takdirde, gelişmenin yine de çok sür'atli olduğunu söylemek gerekir.

Türkiye'ye gelince, ilk Borsa'nın 1866 da kurulmuş olmasına rağmen, bugün Türkiye'de gerçek bir sermaye piyasasından bahsetmeye imkân yoktur. Dünya ekonomik buhranına yani 1929'a tekad - düm eden devrede, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, Avrupa çapında bir aktivite merkezi iken, sonradan tamamen gerilemiş ve 1940'lardan sonra hemen hiçbir muamele yapmaz hale gelmiştir. 1929 dan önceki gelişim, yabancı şirket aksiyonlarının Türkiye'ye akılması ve Türkiye'nin büyük sermayedarları tarafından alınan ve alınıp satılan bir metâ haline gelmiş olması nedenine bağlanabilir. Nitekim 1927-1930 devresinde Menkul Kıymet Borsasında günlük muamele hacmi hemen daima bugüne kıyasla 2.000.000 lirayı aşan bir yekun göstermiştir. Ancak 1932-33 devresinden sonra bu muameleler de gözle görülür bir gerileme olmuş ve bilhassa yabancı şirketlerin Türkiye'den çıkmaları sonucunda, aksiyon alım-satım muameleleri fonksiyonunu kambiyo muamelelerine devretmiştir.

1938'den 1950'ye kadar geçen devre kambiyo takas muameleleri dolayısıyla borsa sürekli bir faaliyet içinde görünmüş olmasına rağmen, kambiyo rejimi - mizin değişmesi, bu muamelelerin borsadan çıkarılması sonucuna varmış ve borsa sadece Devlet Tahvilleri üzerine mua-

mele yapan küçük muamele salonu haline gelmiştir. Bu durum, 1962 yılına kadar sürmüş ve 1962'den itibaren Borsa'ya canlandıran yeni gelişmeler başlamıştır. Bu gelişmelerin sağlanmasında Türkiye Sınai Kalkınma Bankasının rolü büyük olmuştur.

Sermaye Piyasası mevzunun ciddi şekilde ele alınışı 1962 yılında Türkiye Sınai Kalkınma Bankasında yapılan çalışmalarla başlamış ve ilk olarak sermaye piyasasının kurulmasını sağlayacak ortam araştırılmıştır. Bu ortamı, hukukî, iktisadî ve malî yönleriyle araştırmak gerekmiş ve gerek Banka içinden, gerekse Üniversite mensuplarından yetkili elemanlara gerekli incelemeler yaptırılmıştır. İncelemeler, memleketteki ortamın gerçek bir Sermaye Piyasası kurulmasına yeterli olmadığını göstermiştir. Bu, ya yeni bazı kanunların çıkarılması veya mevcut kanunların Sermaye Piyasasına engel olan bazı maddelerden arınması ile mümkün olabilecektir. Nitekim 1963 yılında hazırlanan ve 11.3.1967 tarihinde kararlaştırılarak 3.4.1967 tarihinde Millet Meclisi Başkanlığına sunulan, fakat sonradan müteaddit tadillere rağmen halen kanunlaşmamış bulunan bir tasarı ile sermaye piyasasının düzenlenmesine çalışılmışsa da bugüne kadar olumlu bir sonuç alınmasına imkân hasıl olamamıştır.

Tasarı, bazı yenilikleri ihtiva etmesine rağmen, gerçek bir Sermaye Piyasasını yönetici nitelikte görünmemektedir. Hukuk literatürümüze, halka açık anonim şirket, aracı kuruluş, yatırım ortaklığı gibi terimleri getiren tasarı, bu terimlerin gerçek tariflerini yapamamış, Ticaret Kanununun dar çerçevesinden ayrılamamıştır. Nitekim halka açık anonim şirket «Bu kanun hükümlerine göre kurularak hisse senetlerini halkın alacağı şekilde satışa arzeden anonim ortaklıklar ile Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre

kurulmuş olup ta hisse senetlerini aynı şekilde satışa arz ederek bu kanundaki şartları yerine getiren anonim ortaklıklardır» şeklinde tarif edilmiştir. Görüleceği üzere bu tarif, terimin yeniliğine rağmen, bir yenilik getirmemiştir. Türk Ticaret Kanunu, bilhassa tedrici kuruluşta anonim şirketlerin zaten halka açık olduğunu belirtmiş durumdadır. Tasarının 7. maddesi halka açık anonim şirketler için ortak adedini belirtir bir şart koymuşsa da, muhtemelen bir yanlışlık ile nama yazılı hisse senetlerinden bahsetmiştir ki bu açıklık ruhuna aykırıdır 7. madde aynen «Halka açık anonim ortaklıkta nama yazılı hisse senedi sahiplerinin sayısı 50'den az olamaz» demek suretile sermaye piyasasının ana unsuru olan hamiline ait hisse senetlerinin ortadan kalkmasını ister bir tutum göstermektedir. Bu bir an için ortak adedinin tesbiti bakımından bir zaruret imiş gibi kabul edilse dahi, nama yazılı hisse senetlerinin devrindeki zorluk, bunların sermaye piyasasına intikalin önleyecek ve dolayısıyla halka açık anonim şirketin ana fonksiyonuna engel olacaktır. Sermaye Piyasasının gelişmesinde en büyük rolü yine hamiline ait hisse senetleri oynamaktadır. Piyasa, hisse senetlerinin elden ele geçtiği nisbette canlıdır. Tasarıya, böyle bir hükmün konması, eğer anladığımızın dışında bir anlam taşıyorsa, bunu bugünden tesbit etmek imkânını bulamamaktayız.

Tasarının diğer maddelerinde de özellikle üzerinde durulacak ve anlam bakımından Sermaye Piyasası gerçeklerine uymayacak hükümler mevcutsa da biz bunlar üzerinde durmayı, bugün için gereksiz buluyoruz. Hangi şartlar altında olursa olsun, çıkacak bir kanun, Sermaye Piyasasının gelişmesine yardımcı olacaktır. Zira kanun çıkarmak zor, fakat tâdil etmek kolaydır.

Kanunî yollarla Sermaye Piyasasının geliştirilmesi için girişilen bu gayretlerin

yanında, tatbikatta görülen gelişme büyük bir önem kazanmaktadır.

Türkiye'de 1966 yılı sonu itibarile 1026 olan anonim şirket adedi, 1968 yılı sonunda 1334'ü bulmuştur. Bu, oldukça önemli bir artışı ifade etmektedir, çünkü aynı devre içinde yani 1966-68 arasında 41 anonim şirket faaliyetini tatil etmiş, böylece iki yıl içindeki artış 349'dur. Bu 1334 anonim şirketin halen büyük bir kısmı aile şirketi niteliğinde olmasına rağmen, bunların zaman zaman hisse senetlerini harice intikal ettirmek istemeleri, sermaye piyasasının gelişmesine yardımcı olmaktadır. 1968 sonu itibarile mevcut 1334 anonim şirketten sadece 138 adedi Borsada kotedir. Bu şirketlerin 86'sı sınaî teşebbüslere ve 52'si ticarî teşebbüslere aittir. Ticaret Şirketlerinin 34'ü Banka, 10'u sigorta şirketi ve 8 i muhtelif ticaret teşebbüsleridir. Sınaî teşebbüslerin 15'i çimento sanayii ile uğraşan şirketler olup, bunların da 11'i devlet işirâki bulunan teşebbüslerdir. Diğer sınaî teşebbüsler içinde de Devlet Demir Yolları ve Ereğli Demir Çelik gibi şirketler de devlet işirâkile kurulmuştur. Buna göre 86 sınaî teşebbüsün 73'ü doğrudan

doğruya özel sektöre bağlı bulunmaktadırdır.

Borsada sermaye piyasasının ana faktörü olan satış seyrini 1962'den itibaren izlemek, sermaye piyasasının gelişimi hakkında bir fikir verecektir.

Bu tablo incelendiği takdirde, yıllar itibarile bilhassa hisse senedi satışlarındaki gelişme, belirli bir şekilde görülmektedir. Bilhassa 1968 yılı 47 milyon lirayı aşan satış tutarı, **küçük tasarruf erbabının sermaye akümülyasyonunda büyük rol oynadığının bir delilidir.** Bunu, Türkiye Sınaî Kalkınma Bankasının yıllık satışlarının meslek grupları itibarile dağılışına ait tablolarında açıkça görmek mümkündür. Nitekim hisse senedi satışına başlanılan 1963 yılından itibaren Banka 1158 tasarruf erbabına 50.856.000.- liralık satış yapmış ve bu satışlar sırasında adet olarak en yüksek alıcı grubunun maaş ve ücret erbabı olduğu görülmüştür.

Satışları, meslek grupları bakımından açıkladığımız zaman şu tabloyu görmektediriz:

(Milyon TL.)

	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968
Tahvil Satışları :							
Devlet tahvilleri	23,8	16,8	19,4	33,1	52,26	41,7	65,2
Şirket tahvilleri	4,8	4,6	8,1	5,1	5,1	4,8	7,7
Tahvil toplamı	28,6	21,0	27,5	38,5	57,7	46,5	72,9
Hisse Senedi Satışları:							
Bankalar	4,1	4,5	4,0	2,2	1,2	1,4	19,0
Sigorta Şirketleri	0,2	—	—	0,1	1,0	—	0,5
Maden Şirketleri	0,6	2,0	1,4	1,5	1,6	1,0	0,4
Demiryolu Şirketleri	0,1	0,1	0,3	0,1	0,2	0,7	0,2
Muhtelif Şirketler	0,5	2,8	10,4	8,3	25,0	13,1	27,6
His. Sen. toplamı	5,5	9,4	16,1	12,2	29,0	16,2	47,7
Tahvil toplamı	28,6	21,0	27,5	38,5	57,7	46,5	72,9
Hisse sen. toplamı	5,5	9,4	16,1	12,2	29,0	16,2	47,7
Genel toplam	34,1	30,4	43,6	50,7	86,7	62,7	120,6

	Adet	Satış (Milyon TL.)
Maaş ve ücret erbabı	413	6,1
İrad sahibi	217	10,8
Ev kadını	187	4,6
Tüccar	115	3,9
Serbest meslek erbabı	136	3,3
Sanayici	31	6,0
Muhtelif şirket	30	5,2
Özel emekli sandığı	23	10,4
Okul	6	0,5
TOPLAM	1158	50,8

Bu tablo, halkımızın yavaş yavaş sermaye piyasasına alışmaya başlamasının bir delilidir. Burada bir hususu özellikle belirtmeyi bir borç saymaktayız. 1962 yılına kadar borsadaki bütün faaliyet 34 milyon lira ve bundan daha az rakamlar üzerinde dolaşmakta ve borsa muamelelerinin % 80'i tahvil üzerine olmakta iken, Türkiye Sınai Kalkınma Bankasının sermaye piyasasını kurma gayesiyle harekete geçmesi sonunda 1968'de muamele hacmi 120.600.000 liraya yükselmiş ve bu toplam içinde hisse senedi satışları %46'yı bulmuştur. Bugün artık muhtelif şirketler, muhtelif şekillerde ihrac ettikleri hisse senedi ve tahvillerin halkın eline geçmesi ve halk içinde sirküle etmesi için gerekli gayreti göstermektedirler.

Sermaye piyasası, yukarda da belirttiğim gibi, hisse senedi satışlarından gayri, tahvil satışları yolu ile de sermaye akımına sahne olmaktadır. Tahvil, 1967'ye kadar, sadece, devlet tarafından çıkarılan borç senedi olarak bilinirdi. Borsada kote edilen ve muamele gören, Devlet Tahvilleri idi sadece. 1967'den evvel birkaç şirket tahvili, Borsaya kote edilmişse de, halk arasında sirküle etmediği için bir varlık kazanamamıştı. 1967 sonunda ilk defa Bankaların garantisi altında tahvil ihracına başlanmış ve bu sermaye piyasasında beklenmedik bir hareket yaratmıştır. Bu harekette de öncülüğü, gene Türkiye Sınai Kalkınma Bankası yapmış

tır. 1967 Aralık ayından itibaren bugüne kadar, muhtelif bankaların garantisi ile çıkarılmış bulunan özel sanayi şirketlerine ait tahvillerin yekunu 115 milyon lirayı bulmuştur. Bu 9 sınai müessesenin işletme sermayesi ihtiyacına, halkın iştiraki manâsını tazammun etmektedir. Aralık 1967'den bugüne kadar, muhtelif bankaların, re'sülmal ve faizlerinin vâdelerin de ödenmesini garanti ettikleri tahvil miktarları şöyle sıralanmaktadır.

Türkiye Sınai Kalkınma

Bankası A. Ş.	4 Şirket	50 milyon
Türkiye İş Bankası A. Ş.	3 Şirket	40 milyon
Türkiye Vakıflar Bankası A. Ş.	1 Şirket	15 milyon
Akbank T.A.Ş.	1 Şirket	10 milyon

9 Şirket 115 milyon

Bankaların tahvil garantileri, bunların, Borsaya kote edilmesi şartına bağlıdır. Şu halde, tahviller, piyasaya intikal ettikten sonra elden ele geçmek için borsaya uğramak mecburiyetinde bırakılmıştır.

Tahviller için bankalarca verilen garantiler, iki yönde kendilerini gösterirler. Yalnız satışa tavassut ve re'sülmal ve faizlerin vâdesinde ödenmesinin garantisi ve satışa tavassutla beraber, muayyen bir devre zarfında satılmayan tahvillerin garanti edilen banka tarafından taahhüt edilmesi. Bu ikinci şekle, ferm underwriting diyoruz.

Gerek garanti, gerekse underwriting, tahvil çıkaran müessese ile garanti eden banka arasında akd'edilen bir anlaşma ile temin edilir. Bu anlaşma, tahvilin ihrac şartlarını, satış, servis, garanti komisyonlarının miktar ve ödeme şekillerini ihtiva eder.

Şirketlerin nakit ihtiyaçlarını temin maksadile giriştikleri teşebbüslerin başında kısa vâdeli kredi temini gelir. Kre-

di. ne kadar ucuz temin edilirse, şirket için, o kadar yararlı olur. Halen banka - lardan alınan kredi masrafının altında bir masrafla temin edilen her kredi, müessese için kârlı olacaktır. Bu bakımdan, sınaî müesseseler, bankalara mü. acaat etmektense halka müracaat etmeyi tercih etmektedirler. Malum olduğu üzere, tahvil faizleri, şimdiye kadar çıkarılan tahvillerde % 12 - %13 olarak tespî edilmiştir. Belirttiğimiz anlaşmalarla, tahvil ihraç eden müesseselere yüklenilen masraf miktarı, ortalama %1,40 - 2 civarındadır. Böyle olunca, %12 faizle çıkarılan bir tahvilin yıllık masraf yükü % 13,40 ve %13'le çıkarılan tahvilin masraf yükü %15 olmaktadır. Bu masraflar, asgarî ve azamî hadlere göre hesaplanmıştır. Ve her halûkârda bankadan alınacak kredilerden ucuzdur. Tahvillerin diğer bir hususiyeti de vâdelerinin, şirket ödeme gücüne göre ayarlanabilmesidir. Nitekim şimdiye kadar ihraç edilen tahvillerde vâdeler 5 ve 7 sene olarak ayarlanmıştır. 5 sene vâdeli tahvillerde usul, her yıl, ana paranın % 20'sinin itfasıdır. Böylece şirket her yıl mukannen bir meblâğı iade etmek suretile borcunu rahatlıkla ödeme imkânını bulabilmektedir. 7 sene vâdeli tahvillerde ise, ilk iki sene sadece faiz ödemesi yapılmakta, ana paradan iade de bulunulmamaktadır. Ana para ödemesi üçüncü yılda başlayarak, aynen 5 yıl vâdeli tahvillerdeki gibi cereyan etmektedir.

Şirket tahvillerinin, böylesine aranması, Devlet Tahvili satışlarında tesirli olmuş ve vergisiz olmasına rağmen, Devlet Tahvillerinin cazibesini azaltmıştır.

Gerek hisse senedi ve gerekse tahvillerin bugünkü satış temposu tam mânâsile tatminkâr olmaktan uzaktır. 1962'den itibaren gösterilen gayretlerin, satışı daha fazla sür'atlendirmesi icap ederdi. Bu nu esas olarak bir sebebe bağlamak mümkündür. Halk her şeye rağmen çe-

kingendir, ve yatırdığı parayı istediği anda geri alamamak korkusu içindedir. Halen, memleketimizde sattığı hisse senedi veya tahvili geri alma garantisi ile çıkaran bir müessese mevcut değildir. Borsa tam mânâsile taazzuv etmiş olsa, böyle bir geri alma garantisinden bahsetmeye bile lüzum kalmayacak, fakat hiçbir alıcı, istediği anda elindeki mankul kıymeti, borsaya götürmeyi düşünmemekte - dir henüz.

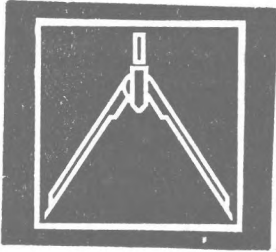
Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası A.Ş. bu yönde de bir çalışmaya girmiş ve «Menkul Kıymet Alım-Satım Fonu» namıyla kendi bünyesinde bir teşekkül kurarak, Borsa'da kote sınaî müessese hisse senetlerini almak ve satmak suretile Borsa ile tasarruf erbabı arasında bir köprü meydana getirmiştir. Böylece bir «Secondary market» yani borsa dışı ikinci bir pazar kurulmuş olmaktadır. Bu kuruluş, bir taraftan borsanın canlanmasını sağlarken, bir taraftan da, istediği anda parasını geri almayı arzu eden alıcılara destek olmaktadır.

Türkiye'de sermaye piyasasının gelişmesi ile ilgili olarak pekçok çalışmalar yapılmakta, fakat bunlardan şimdilik sadece literatürde istifade edilmektedir. Son olarak, «Banka Kredi Sisteminin Reorganizasyonu Projesi Teknik Çalışma Grubu» tarafından, sermaye piyasası konusunda bir şahsiyet olarak bilinen Mr. Eisenberg'in de iştirâkı ile yapılan çalışmalar, memleketimizde «Yatırım ortaklıklarının kurulması gereğine değinen bir rapora bağlanmış bulunmaktadır. Bu rapora göre; Türkiye'de sermaye piyasasının en büyük yardımcısı, muhtelif şirketlere yatırımda bulunmuş, sermayesi o şirketlerin hisse senetlerinden meydana gelen ve kendi çıkaracağı hisse senetlerini halka intikal ettiren kuruluşlar olarak gösterilmektedir. Bu kuruluşların bir anonim şirketin sermayesi, yatırım yapı -

lacak hisse miktarına göre devamlı bir değişiklik göstereceğinden, Ticaret Kanunumuzda ısrarla üzerinde durulan müseccel sermaye mefhumu zedelenmiş olacaktır. Zira kanunlarımız henüz otorize sermayeye yer vermemiştir. Otorize sermaye, konulabilecek en yüksek sermaye miktarını ifade eder. Ve şirketler bu yüksek miktara kadar sermayelerini ayarlayabilirler. Ticaret Kanununda hiç olmazsa otorize sermayeye imkân veren bir değişiklik yapılmadıkça, yatırım ortaklıklarından bahsetmek biraz erken olur.

Sermaye piyasasının gelişebilmesi, her şeyden önce sermaye güvenliğinin varlığına bağlıdır. Sermaye güvenliği, kanunların teminatı altında olmadığı müddetçe, gerçek bir sermaye piyasasından bahsetmemek lâzımdır. Gerek Amerika, gerekse diğer Anglo Sakson ve Lâtin ülkelerinde kurulmuş bulunan Exchange Security Commissions'lar bu ülkelerin sermaye güvenliğini rijid de olsa sağlam esaslara bağlamışlardır.

Temennimiz, ülkemizin de bir an önce böyle bir kuruluşa kavuşmasıdır.

Kooperatif İlkeleri ve Kooperatifler Kanunu

Orhan ÇEVİK

Derginin geçen sayısında yayımlanan yazımızda kooperatif ilkelerinin neler olduğunu özetlemiştik.

Bu yazımızda evvelâ kooperatif ilkelerinin Dünya ülkelerindeki uygulama şeklini anlatmak ondan sonra halen yürürlükte olan Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre durumu belirtmek ve müteakiben yeni kooperatifler kanunun getirdiği hükümlere temasta onları değerlendirmek istiyoruz.

1 — Serbestçe katılma ilkesi :

a) İlkenin uygulama şekilleri :

Serbestçe katılma ilkesi kooperatifler hakkındaki kanunların ekserisine alınmıştır.

Polonya kanununda «Her hakiki ve hukmî şahsın bir kooperatifin ortağı o-

labilceği açıkça belirtilmiş, Alman, Avusturya gibi kanunlarda da «gayri mahdud ortak sayısı» gibi terimlerle dolayısıyla ifade edilmiştir.

Serbest giriş ilkesini kabul eden bir kısım mevzuat pratik bazı tahditlerde koymuşlardır.

Meselâ Bulgar kanununda «statüde gösterilen diğer tahditler mahfuz olmak üzere, 18 yaşını bitiren kadın veya erkek, yalnız Bulgar vatandaşlar kooperatif ortağı olabilirler» denilmektedir.

Seylân'da bir kooperatifin ortaklarının, kooperatifin işlerini gördüğü bölgede ikamet etmesi veya orada bir gayri menkul sahibi olmaları lâzımdır.

Amerika Birleşik Devletlerinde mevzuat ve içtihatlar, yeni ortakların rızaen girişini bazen tahdit etmektedir.

Fransa'da üçüncü şahısların ortak olarak alınması bir nevi güçleştirilmek istenmiş, ortak alınması hususu genel kurulun anasözleşmeyi değiştirmek için gerekli ekseriyetle, karar vermesine bağlı kılınmıştır.

Hindistan'da kredi kooperatiflerine girmek, bazı şartlara bağlı kılınmıştır. Bu kooperatiflerin ortaklarının «aynı şehir veya köy yahut da aynı köyler grubunda ikamet etmeleri ve sicil memurunun hususi müsaadesi hariç aynı kabile, sınıf, kast veya işe bağlı olmaları icap eder.

İsviçre kanunu «.. kurumun nevinden, faaliyet sahasından, iştigal mevzuunda veya sair sebeplerden doğan hususlar manî olmak» kaydıyla serbest giriş ilkesini benimsemiştir.

Suriye'de ancak Suriye tabiiyetinde veya bir Arap memleketinden olan ve kooperatifin faaliyetini icra ettiği bölgede ikame eden veya çalışan kimseler, bir kooperatifin ortağı olabilirler. Yabancılar ancak Kooperatif Dairesinin hususi müsaadesiyle kooperatiflere girebilirler.

Yugoslav kanunu da serbest giriş prensibini kabul etmekle beraber zirai iş kooperatiflerinin başlıca işi ziraat olan kimseler tarafından kurulabileceğini tesbit etmiştir.

Kooperatiften çıkış hususunda mutlak bir çekilme hakkı bahsetme temayülü terk edilmiştir.

Alman, Arjantin, Avusturya, Fransa kanunlarında ortaklıktan genel kuruldan veya yönetim kurulundan izin aldıktan sonra çekilebilirler.

İsviçre mevzuatında, ortağın çıkmak istemesi, kooperatife ciddi bir zarar verir veya onun devamını tehlikeye koyar-

sa ortağın makul bir tazminat ödemesi öngörülmüştür.

Bir kısım mevzuatta gerek açıkca ve gerekse anasözleşmeler yoluyla ortakların bir ilâ beş sene arasında değişen bir müddetten önce kooperatiften çıkamıyacakları derpiş edilmekte bazen de kooperatiften çıkmak bir ilâ üç ay arasında değişen bir kanunî ihbar müddetine bağlanmaktadır.

Kooperatiften çıkmak hakkı genellikle mevzuatta yer almıştır. Bazı mevzuat bunun şartlarını teferruatı ile tesbit etmiş, bazıları ise bu şartların tatbikini anasözleşmeler bırakmıştır.

Siyasî ve dinî tarafsızlık konusunda açık hükümlere Arjantin, Kolombiya Guatemala ve Panama mevzuatında rastlanmaktadır.

Panama kanununda bir kooperatifin «ırk, renk, din ve siyasî bağlılık dolayısıyla hiç bir ferdin talebini red edemiyeceği» hükme bağlanmıştır. Romanya kanununda dinî tarafsızlık konusunda aynı mahiyette hüküm vardır.

b) Türk Ticaret Kanununun hükümlerine göre ilkenin durumu:

Türk Ticaret Kanununun 485 inci maddesindeki tarifte, kooperatiflerin değişir sermayeli olacağı kabul edilmiştir.

487 nci maddede anasözleşmeye konulacak ihtiyari hükümler arasında ortakların kooperatife girme, çıkma, çıkarılma şartlarının bulunabileceği belirtilmiştir.

Anasözleşmede kabul hususunda bir hüküm yoksa 488 inci maddeye göre bu takdirde karar verecek olan merci genel kuruldur.

497 nci maddede bir ortağın kooperatiften çıkması hususunda anasözleşme-

deki kayıt ve şartlara riayet olunacağı hükme bağlanmış, ancak ortağın kooperatiften çıkamayacağı hakkındaki kaydın hükümsüz olacağını öngörmek suretiyle serbestçe katılma ilkesinde aranan ortaklıktan ayrılmanın kısıtlanmaması hususunu teminat altına almıştır.

Söz konusu hükümlere göre yürürlükte bulunan mevzuat serbest giriş ilkesini benimsemiş, ancak temas edilen hususlar dışında yol gösterici veya bu ilkeyi koruyucu hükümler getirmemiş, bu konuların anasözleşmelerde istenildiği şekilde düzenlenmesine imkân verilmiştir.

Anasözleşmelerde bir hüküm bulunmaması halinde uygulanacak hususlar 488 inci maddede belirtilen tefsiri hükümlerde belirtilmiştir. Söz konusu maddede göre ortaklar kooperatiften her zaman çıkabilirler. Ortaklıktan çıkarılabilme için anasözleşme hükümlerinin yerini getirilmemiş olması lâzımdır.

Ortakların kabulleri ve çıkmaları husunun karara bağlanması genel kurula aittir.

c) Yeni kanunun hükümlerine göre ilkenin durumu:

Yeni kooperatifler kanunumuzda serbestçe katılma ilkesi benimsenmiş bu ilkenin esasları çeşitli hükümlerle teyit edilmiş, korunmak istenmiştir.

Kanunumuzun 1 inci maddesinde kooperatiflerin «değişir ortaklı ve değişir sermayeli» oldukları belirtilmiş 2 nci maddesinde de «sermaye miktarı sınırlandırılarak kooperatif kurulamayacağı» hükmüne bağlanmıştır.

Kooperatife ortak olabilmek için 8 inci madde ile özel kişilerin «medenî hakları kullanma yeterliğine» sahip olmaları yeterli görülmüş, 9 uncu madde ve Özel İdareler, Belediyeler, köyler gibi kamu

tüzel kişileri ile Cemiyetlerin ve Derneklerin, kamu iktisadî teşebbüslerinin ve kooperatiflerin, amaçları bakımından ilgilendikleri kooperatiflere ortak olmaları imkânı verilmiştir.

Tüzel kişiler arasında kuruluş amaçlarının aykırılığı dolayısıyla şirketlerin kooperatiflere girmeleri önlenmiştir.

4 üncü maddede ortaklık sıfatını kazandıran ve kaybettiren hal ve şartların anasözleşmelerde mecburi olarak gösterilmesi öngörülmüştür.

Kanunun 10 uncu maddesinde her ortağın kooperatiften çıkma hakkı olduğu belirtilmiş bu hakkın sınırlanmak istenmesi halinde bunun ancak anasözleşmeye hüküm koymak suretiyle yapılacağı kabul edilmiştir.

Anasözleşmeye, çıkma keyfiyetinin kooperatifin mevcudiyetini tehlikeye düşürmesi halinde ayrılmak isteyen ortağın muhik bir tazminat ödemesi, kooperatiften çıkma hakkının kullanılmasının en çok beş yıl için sınırlandırılması, haklı ve önemli sebeplerle bu süreden önce de çıkılabilmesi, hususunda hükümler konulabilir.

Ancak, «Bir ortağın hiç bir suretle kooperatiften çıkamayacağına dair «bağlayıcı hükümler getirilemez. Aksi takdirde bu gibi bağlamaların hükümsüz olacağı 11 inci maddede açık olarak belirtilmiştir.

12 ve 13 üncü maddelere göre çıkış talebi anasözleşmede daha kısa bir müddet öngörülmemiş ise bir hesap senesi sonu için en az 6 ay önceden haber vermek suretiyle yapılmalıdır. Yönetim kurulu anasözleşmeye uygun olarak yapılacak isteği kabulden kaçınacak olursa ortak çıkma dileğini noter aracılığı ile bildirebilir. Çıkma bildiri tarihinden itibaren geçerli sayılır.

Kanunumuzun 92 nci maddesinde siyasi tarafsızlığı koruyucu hükümleri getirilmiş olmasını bir yenilik olarak müतालâ etmek icap eder.

Söz konusu maddede kooperatif toplantılarında ve kooperatif tesislerinde siyasi maksatlara alet edilemeyeceği öngörülmüştür.

Siyasi partilerin görüşlerine uyma mecburiyetinde bırakılmamaları için kooperatiflerin siyasi partilerden veya onlara bağlı teşekküllerden herhangi bir suretle maddi yardım kabul etmeleri onlara maddi yardımda bulunmaları menedilmiştir.

Kanunumuzda getirilen bu hükümlerin uygulanmasını sağlamak amacıyla meiyide de öngörülmüştür. Yukarıda belirtilen hükümlere aykırı hareket eden kooperatif kurucuları, yönetim kurulu başkan ve üyeleri ve bu fiil genel kurulda vukubulmuşsa bunu mümkün kılan genel kurul başkanı, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaktır.

2 — Demokratik Yönetim İlkesi :

a) İlkenin uygulama şekilleri:

Almanya, Arjantin, Belçika, Brezilya, Bulgaristan, Seylân, Kostarika, Finlandiya, Guatamala, Malezya, Federasyonu, Pana, Hollanda, Polonya, İsviçre, Suriye mevzuatında bu ilke yalnız gerçek şahıslardan kurulu ilk derece kooperatifler bakımından açık ve kayıtsız şekilde kabul edilmiştir.

Avusturya ve İsveç kanunları anasözleşmede başka türlü tesbit edilmiş olmadıkça, her ortağın genel kurulda bir oyu olduğunu beyan etmektedir.

Fransız kanunu ise hususi kanunlar, ilgili kooperatif nev'i hakkında başka türlü hüküm koymuş olmadıkça hakların eşitliğini tanımaktadır.

Yunan kanunu «sınırlı sorumlu kooperatiflerde anasözleşmeler, beşten fazla hisse alan ortaklara en çok iki oy hakkı verilebilir» diye değişiklik getirmektedir.

Hint kanununda bir insana bir oy ilkesi yalnız sınırsız sorumlu kooperatifler için kabul edilmiştir. Sınırlı sorumlu kooperatiflerde ortaklar anasözleşmelerin imkân verdiği miktarda oy sahibi olabilirler.

İsrail ve Jamaika mevzuatı bir kısım kooperatifler lehine, umumi kaideye bazı istisnalar koymuşlardır.

İsrail kooperatifler nizamnamesinde «bir istihlak kooperatifinde, bir ziraat istihsal, hizmet veya satış kooperatifinde statülerde ortaklara, bir malî yıl içinde kooperatif şirketinin işlerine iştirakleri esasına göre munzam oy hakkı tanınabilir» denilmektedir.

Jamaika kanununda da başlıca mevzu ziraat mahsullerinin satışı olan bir kooperatif şirketin anasözleşmesi, rey hakkının, satılan mahsullerin hakiki veya takdirî miktarına göre tayin edileceğini tesbit edebilir hükmü getirilmiştir.

İngiltere, Romanya, Yugoslavya kanunlarında olduğu gibi bazı mevzuat bu hususta açık hükümler ihtiva etmemekte, oy şekillerinin, ortakların kullanacakları oy miktarının tayin ve tesbitini tatbik nizamnamelerine veya sözleşmelere bırakmaktadır.

b) Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre ilkenin durumu :

Türk Ticaret Kanununun 491 inci maddesinde «bir ortağın, payı ne olursa olsun, umumi heyette bir rey vardır. Bunun aksine olan anasözleşme hükmü muteber değildir.» denilmek suretiyle demokratik yönetim ilkesi esaslarından biri kanunda yer almıştır.

Diğer taraftan 489 uncu madde delâletiyle 363 üncü maddenin son fıkrasında kooperatif ortaklarının malûmat alma hakkının anasözleşme ile veya kooperatif organlarından birinin kararıyla bertaraf veya tahdit edilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

c) Yeni kanun hükümlerine göre ilkenin durumu:

Yeni kooperatifler kanunumuz demokratik yönetim ilkesini de benimsemiştir.

23 üncü maddede ortakların «bu kanunun kabul ettiği esaslar dahilinde hak ve vecibelerde» eşit oldukları hükme bağlanmıştır.

24 üncü maddede getirilen hükme göre halen yürürlükteki mevzuatla da himaye edildiği ve hile ortakların bilgi edinmek hakkı ne anasözleşme ve ne de kooperatif organlarından birinin kararıyla bertaraf edilemez veya sınırlandırılmaz.

Demokratik yönetim ilkesi esaslarından biri her ortağın genel kurula katılma hakkını kabul etmektir. Ancak ortakların yükümlerini yerine getirmelerini zorlayıcı hükümlere de ihtiyaç duyulmuştur. Bu amaçla yeni kanunumuzda kooperatif ortaklarının yükümlerini yerine getirmeye mecbur kılacak bir hüküm konulmuştur.

26 ncı maddede kanun ve anasözleşme ile tesbit edilen yükümlerin yerine getirmeyen ortaklarla, altı ay evvel ortak olmıyan ortaklar hariç her ortağın genel kurula katılma hakkına sahip olduğu esası kabul edilmiştir.

48 inci maddede de genel kurulda her ortağın yalnız bir oya sahip olduğu ilkesi açıklıkla yer almıştır.

Demokratik yönetim ilkesi esasların

tabii bir sonucu da her ortağın yönetim kurulu veya denetim kuruluna seçilebilmek hakkına haiz olmasıdır.

Kanunun 26 ncı maddesinde, görev hususlarından veya suç teşkil eden eylemlerinden ötürü yönetim ve denetim kurullarından uzaklaştırılanların yeniden kooperatif organlarına seçilmeleri kanunla menedilmiştir.

Diğer taraftan 56 ncı maddede yönetim kurulu üyesi olabilmek için Türk tabiiyetinde bulunmak şart kılınmıştır.

Demokratik ilke esaslarına istisna teşkil eden ve Hükümet tasarısında bulunan bu husus Millet Meclisi görüşmeleri sırasında ilâve edilmiştir.

3 — İşletme fazlalarının ortakların yaptıkları işle orantılı olarak dağıtılması ilkesi:

a) İlkenin uygulama şekilleri:

İşletme fazlalarının orantılı olarak dağıtılması ilkesi Arjantin, Brezilya, Bulgaristan, Fransa, Guatamala, Panama, İsveç, İsviçre, Suriye, Yugoslavya mevzuatında açıkça gösterilmiştir. Hattâ bazılarında kooperatifin tarifine dahi konulmuştur.

Finlandiya mevzuatında anasözleşmeye bırakılmıştır. Hint kanununda ve bundan mülhem olanlar da işletme fazlalarının dağıtılması, nizamnamelerde tesbit edilmiştir. Bu nizamnameler kanun mahiyetinde olup duruma göre ya bizzat ilgili Devlet, mahalli genel vali veya kooperatif sicil memuru tarafından çıkarılır.

Polonya kanununda «net işletme fazlalarının dağıtılması «kaidelerinin federasyonun direktiflerine göre tespiti lâzımdır.

İşletme fazlalarının orantılı olarak dağıtılması ilkesinin tatbikatı farklıdır.

Bazı mevzuatta fazlaların dağıtılması mecburidir. Meselâ Bulgaristan, bazılarında dah az mutlaklıdır. Lâtin Amerika memleketleri, Fransız, İsveç, Seylân ve Hindistan gibi.

Bir çok mevzuatta bu fazlaların dağıtılması tamamen ihtiyaridir. İsviçre'de anasözleşmede öngörülmesi lâzımdır. Yugoslav kanununda fazlalık ister dağıtılır ister dağıtılmaz denmiş, dağıtım halinde bunun ortakların kooperatifle yaptıkları muameleler nisbetinde olacağı öngörülmüştür.

Brezilya kanunu gayri mahdud mesuliyetli olup hissedar sermayesi olmaksızın kurulmuş kooperatifler de, işletme fazlası dağıtılmasına imkân vermemiştir. Hint kanunu da Devlet Genel Valisinin umumi veya hususi izninin alınması şart kılınmıştır.

Bazı çok liberal hükümlerde vardır. İsrail kooperatif nizamnamesi istihlâk ve istihsal kooperatiflerinde ortak olmaları da işletme fazlası hisselerini alabileceklerini derpiş etmiştir. Kosta Rika mevzuatı lüzum halinde ortak olmayanlara da dağıtabileceğini tesbit etmektedir.

İlkeye aykırı hükümler de vardır.

Almanya'da kooperatifler hakkındaki kanuna göre işletme fazlaları ortaklar arasında, ilk faaliyet yılı için taahhüt ettikleri hisseler üzerinden yaptıkları ödemelerle mütenasip olarak ve müteakip yıllar için, kazançların gereken yerlere ödenmesi ve muhtemel zararların indirilmesinden sonra işletme yılının kapanmasından kalan hisseleri nisbetinde dağıtılır.

Belçika mevzuatında kazanç ve za-

rarların ortaklar arasında yarısı müsavi hisseler olarak, diğer yarısı hisseler miktarına göre dağıtılır denmektedir. Aykırılığa misâl olarak gösterilen ülkelerden birisi de Türkiye'dir.

b) Türk ticaret Kanunu hükümlerine göre ilkenin durumu:

Türk Ticaret Kanununun 487/5 inci maddesine göre işletme fazlalarının veya zararların dağıtımını sağlayacak hükümler anasözleşmeye konulabilir.

Anasözleşmeye bir hüküm konulmadığı takdirde kanunun tefsiri hükümlerine göre işlem yapılmak lâzımdır.

488/5'e göre kâr ve zararın her yıl yarısının ortaklar arasında eşit olarak ve diğer yarısının koydukları sermaye nisbetinde taksim olunması lâzımdır.

Ortakların kârdan kooperatifle yaptıkları işlem oranında faydalanmaları esası ihmal edilmiştir. Kooperatifçiliği zedeleyen, ortağı kooperatifle iş yapmaya teşvik edici olmayan ve ilkeye aykırı olan bir hususdur.

c) Yeni kanun hükümlerine göre ilkenin durumu:

Yeni kanunumuzun getirdiği yeniliklerden biri işletme fazlalarının ortakların yaptıkları işle orantılı olarak dağıtılması ilkesinin kabul edilmiş olmasıdır. 4 üncü maddenin 9 uncu fıkrası ile yıllık gelir gider farklarının hesaplama ve kullanma şekillerinin anasözleşmede yer alması mecburi kılınmıştır.

İlke ile alâkalı hususlar 38 inci maddede tedvin edilmiştir.

Anasözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde ortaklarla yapılan muamelelerden bir yıllık faaliyet sonunda elde edilen hasılanın tamamı gelir gider farkı olarak kooperatifin yedek akçelerine eklenir. (38/1)

Gelir gider farkının ortaklar arasında bölüşülmesi öngörülmüş ise bu bölünme ortakların muameleleri oranında yapılır. (38/2)

Ortak dışı işlemlerden elde edilen hasıla dağıtılamaz. Bunlar kooperatifin gelişmesine yarıyacak işlerde kullanılmak üzere özel bir fonda toplanır. (38/4)

Bir yıllık faaliyet neticeleri menfi olduğu takdirde açık, yedek akçelerden ve bunların kâfi gelmemesi halinde ek ödemelerle veya ortak sermaye paylariyle karşılanır. (38/5)

Menfi neticeler ortadan kaldırılmadıkça gelir gider farkı ve faiz dağıtımı yapılamaz. (38/6)

4 — Sermayeye sınırlı faiz ilkesi:

a) **İlkenin uygulama şekilleri:** Genel olarak kooperatiflerle ilgili mevzuatta mahdud faiz ilkesi yer almıştır. Fransız, İtalyan, Jamaika, Panama, İsveç, Suriye mevzuatı bunlar arasında olup % 64 ilâ 6 arasında değişen azami faiz haddi tesbit edilmiştir. En yüksek faiz haddi Brezilya'da % 12 dir.

Bulgaristan, Polonya ve Yugoslavya'da faiz haddi kanununa göre Devlet Bankası tarafından tesbit edilen kanunî faizden yüksek olamaz. İsveç'te hususi teminatı bulunmayan uzun vadeli ikrazatta verilen normal faiz haddini aşamaz. İngiliz ve Hint Kanunu ile bunlardan mülhem mevzuatta kanunî faizin tesbiti nizamname veya anasözleşmelerle bırakılmıştır.

Yunan ve Hollanda kanunlarında açık hüküm getirilmemiş, Bulgar kanununda tamamen Alman kanununda da bazı haller hariç faiz tediyesi menedilmiştir.

b) Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre ilkenin durumu:

Türk Ticaret Kanununun 489 uncu maddesi delâletiyle 470 inci maddesinde «esas sermaye için faiz ödenemez» denilmiştir. Bu duruma göre mer'î mevzuatımız sermayeye sınırlı faiz ilkesine yer vermemiştir.

c) Yeni kanun hükümlerine göre ilkenin durumu:

Yeni kanunumuzun getirdiği yeniliklerden bir diğeri de sermayeye sınırlı faiz ilkesini kabul etmiş olmasıdır.

38 inci maddenin 3 üncü fıkrasına göre gelir gider farkının en az % 50 si ortaklara dağıtıldıktan sonra ortakların sermaye paylarına genel kurul kararı ile en çok % 7 oranına kadar faiz ödenebileceği anasözleşmede hükme bağlanabilir.

Kooperatiflerin kuruluş amaçlarını tahakkuk ettirebilmek için ihtiyaçları olan sermayenin temininde bu hükmün faydalı olacağı düşünülmektedir.

5 — Kooperatifçilik Eğitim İlkesi:

a) İlkenin uygulama şekilleri:

Kooperatifçilik eğitiminin eleştirilmesi konusunun mevzuatta yer alması hususu üzerinde fazla durulmamıştır. Lâtin Amerika memleketleri kooperatif eğitimine atfettikleri ehemmiyeti belirtmek için kanunlarına açık hükümler koymuşlardır. Guatamala Kooperatifler Kararnamesinde kooperatif eğitimi geliştirmenin kooperatiflerin vazifeleri olduğu belirtilmiştir.

Bir çok mevzuatta ihtiyat fonuna gerekli aidat ayrıldıktan sonra, safi aktifin belli bir kısmının eğitim ve hayır işlerine tahsisi şartı konulmaktadır.

b) Türk Ticaret Kanununun hükümlerine göre ilkenin durumu:

Türk Ticaret kanununda kooperatifçilik eğitimi konusunda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Anasözleşmelere eğitimi sağlayıcı hükümler konulması mümkündür.

Ticaret Bakanlığı anasözleşmelere hüküm koydurmak suretiyle yıllık gelir gider farklarından belli bir orandaki paranın propağanda ve yayın fonu olarak Bakanlığa gönderilmesini temin tatbikata içindedir.

c) Yeni Kooperatifler Kanununa göre ilkenin durumu:

Evvelce ihmal edilmiş olan bu ilke oldukça etraflı bir şekilde ele alınmış ve kooperatif eğitimi ile alâkalı olarak bazı hükümler getirilmiştir.

86 ncı maddede

— Kooperatif yöneticilerine kuruluş ve organizasyonlarında yol göstermek, örgütleriyle yönetimlerinde ve çalışmalarında yardımcı olmak,

— Bilhassa istihsale yararlı kooperatiflerin kuruluşu, öncelikle kredilenmesi ve memleket yararına faaliyette bulunmaları hususunda ilgili Bakanlık ve kuruluşlar nezdinde gerekli teşebbüsleri yapmak ve koordinatör olarak vazife görmek.

Ticaret Bakanlığına görev olarak verilmiştir.

Kanunun 94 üncü maddesinde kooperatifçiliğin tanıtılması, eğitimi ve organizasyonlarında yol göstermek, örgütleriyle yönetim ve faaliyetlerinde yardımda bulunmak gibi hizmetler için kooperatiflerin yıllık bilançolarına göre hasıl olan müspet gelir-gider farkının % 1'i Ticaret

Bakanlığı emrinde bir tona yatırılması öngörülmüştür. Bakanlığın bu fonu kooperatifçilerin eğitilmesi amacıyla yapacağı çalışmalarda bir malî kaynak olarak kullanması düşünülmektedir.

Kanunun 88 inci maddesinde kooperatif ve üst kuruluşlar için örnek anasözleşmeler hazırlanması Ticaret Bakanlığına görev olarak verilmiştir.

Bakanlık bu konudaki çalışmalarında ilgili kooperatif teşekküllerinin ve yapı kooperatifleri için İmar ve İskan Bakanlığının mütalâasını alır.

Diğer taraftan 89 uncu maddede de kooperatiflerin ve üst kuruluşlarının uygulayacakları muhasebe usulleri ve mecburi olarak tutacakları defterleri tesbit görevi de Ticaret Bakanlığına verilmiştir.

Kanunun 88 ve 89 uncu maddeleriyle Ticaret Bakanlığına görev olarak verilen hususlar, kooperatifçileri eğitici ve onlara yol gösterici imkânları sağlayıcı niteliktedir ve kanunen öngörülmüş bulunmaktadır.

6 — İşbirliği ilkesi:

a) İlkenin uygulama şekilleri:

Kooperatif mevzuatının büyük bir kısmı kooperatif hareketinin gelişmesinde bu teşekküllerin ehemmiyetini kabul etmiş, bunların kuruluşlarını etraflı şekilde nizamlamıştır.

Bulgaristan, Kosta-Rika, Mısır, Japonya, Romanya, İsviçre, Suriye, Yugoslavya kanunları kooperatif birlik ve federasyonlarının kuruluş ve çalışma tarzları ile yetkileri hakkında etraflı hükümler koymuşlardır. Finlandiya ve Fransız kanunlarında fazla teferruata gidilmemektedir. Her iki kanunda oy hakkı tanzim edilmiştir.

Hint kooperatifler kanunu ve bundan müphem olan mevzuatta üst kuruluşların teşekkülünden vasıtalı şekilde bahsedilmektedir. İsrail mevzuatında kontrol birlikleri, kooperatif merkezi ve finansman merkezinden açıkca bahsedilmektedir.

b) Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre ilkenin durumu :

Türk Ticaret Kanununda işbirliği ilkesine ait bir hüküm bulunmamaktadır. Bu sebeple yurdumuzda kurulmuş bulunan kooperatifler üst kuruluşlar halinde teşkilatlanamamış bu sebeple, işbirliği ilkesinin sağlayacağı imkânlardan istifade edememişlerdir.

c) Yeni Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre ilkenin durumu :

Yeni Kooperatifler Kanunumuzun getirdiği en önemli yeniliklerden bir tanesi işbirliği ilkesinin tatbikine imkân hazırlayıcı hükümleri kabul etmiş olmasıdır.

Ülkemizdeki Kooperatifler,

- Müşterek menfaatlerini korumak,
- Amaçlarını gerçekleştirmek için iktisadî faaliyette bulunmak,
- Faaliyetlerini koordine etmek ve denetlemek,
- Dış memleketlerle olan münasebetlerini düzenlemek,
- Kooperatificiliği geliştirmek ve eğitim yapmak,
- Kooperatificilik konularında tavsiyelerde bulunmak,

gibi hizmetlerin yerine getirilmesi için üç kademe halinde teşkilatlanabileceklerdir.

a) Kooperatif Birlikleri :

Konuları aynı veya birbiriyle ilgili

nitelikte olan en az 7 kooperatif tarafından Kooperatif Birliği kurulmasına teşebbüs edilebilir.

Kuruluş için her kooperatifin anasözleşmesine hüküm konulmuş olması lâzımdır. Birlik ancak kooperatif şeklinde kurulur. 72 ile 76 ncı maddelerde söz konusu Birliklerin genel kurulu, yönetim kurulu ve denetlenmesi hakkında hükümler getirilmiştir.

b) Kooperatif Merkez Birlikleri :

Kooperatif Birliklerinin kendi aralarında meydana getirebilecekleri ikinci kademedeki teşkilât 86 ncı maddede Kooperatifler Merkez Birlikleri olarak tanımlanmıştır.

Merkez Birliklerinin genel kurulları bu birliğe dahil kooperatifler birliklerinin genel kurulları tarafından seçilecek temsilcilerden kurulur.

c) Türkiye Milli Kooperatifler Birliği :

Birlikler veya merkez birlikler en üst kuruluş olarak ikooperatif şeklinde Türkiye Milli Kooperatifler Birliğini kurabilirler.

Söz konusu teşekküllerde bir üst kuruluşun genel kuruluna katılacak temsilci adedinin ortak sayısına göre 5 kişiyi geçmemek üzere, anasözleşmelerde belirtilmesi lâzımdır.

Birlikler, Merkez Birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği, anasözleşmelerin kooperatifler kanunu hükümlerine göre hazırlamak zorundadırlar.

SONUÇ :

Yeni kooperatifler kanunumuz kooperatifler için kabul edilmiş olan ilkelere benimsemiş, bu ilkelere yer vermiş ve onları koruyucu hükümler getirmiştir.

Kanunun mükemmel olması, bu ko-

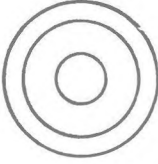
nudaki bütün problemlerin halledildiği anlamına gelmez.

Ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınmasında müessir bir vasıta olan kooperatifler, bir asrı geçen zamandan beri, düşey ve yatay tamamlama yoluyla örgütlenmiş olarak, dünyanın çeşitli ülkelerinde sosyal ve ekonomik reformların gerçekleştirilmesinde, hatırı sayılır öl-

çüde katkıda bulunmuşlardır.

Yeni koperatifler kanunu hükümlerine göre kurulacak ve teşkilâtlanacak olan kooperatifleri uygulayacak olanlar lâıkiyle kullanabildikleri takdirde, ileriki günlerin vatandaşlarımıza daha mürefeh ve huzur dolu neticeler getirmesi mümkündür.

— 0 —

Nizamname Tadiline dair

Cemiyet Divan Başkanı
Turhan KENTBAY

Cemiyetin kurulduğu 1.3.1943 yılından bu yana 26 yıl geçmiş bulunmaktadır.

İlk kuruluşda Cemiyet nizamnamesi ni kaleme alan bir arkadaşınız olarak ifa de edeyim ki, o zaman benzer cemiyetlerin nizamnameleri de tetkik edilmiş ve hukukçulara da danışılarak ilk nizamname tesbit edilmiştir.

Daha sonra bu ilk Nizamname 11.7.1966 da tadil gördüğüne göre ilk nizamnamenin 23 yıldan fazla Cemiyet işlerinde esas olmada devam ettiği anlaşılıyor.

Yanılmıyorsam bu süre içinde nizamname hiç bir cemiyet işinin görülmesine mani olmamıştır. Yani «Şu işi Nizamnamemizde olmadıgından yapamadık» denilmemiştir.

Ancak Cemiyetin ilk kuruluşundaki Çapına nazaran, geçen seneler mensup adedini büyük mıkyaşda arttırırken ilk nizamnamede nazarı itibara alınmamış olan Şubeler açılması işi ve buna mümasil yeni durumların ortaya çıkması bir

Nizamname tadili keyfiyetini düşündürmeye başlamış olacaktır.

Bizzat iştirak edememekle beraber yukarıki noktai nazarla tadil çalışmaları yapıldığını ve neticede 11.7.1966 tarihli olağanüstü toplantıda bu tadilin gerçekleştirildiğini bilmekteyim.

Tadil esaslarının ifade edildiği gibi uzun süren çalışmalarla hazırlanmasına ve nihayet bir olağan üstü toplantıda tartışılarak kabul edilmesine rağmen bu olağan üstü toplantıyı takip eden ilk genel kurul toplantısında bazı mensuplarca ek sık ve hatta yalnız bulunduğu ileri sürülmesi ile o günkü toplantıda yeni bir tadil için karar alınması doğrusu benim için şaşırtıcı olmuştur!...

Bunun nedenleri üzerinde durmağı gereksiz bulmaktayım.

1967 yılı Genel Kurul toplantısında alınan yeni tadil kararı bu hususdaki tadil çalışmaları için seçilen yönetim kurulu vazifeli kılmıştı. 1968 yılı Genel Ku

rul toplantısında ise bazı sebeplerle bunun mümkün olamadığı Yönetim kuruluca ifade edilmiştir. O günkü Genel kurul ile alakalı gündemde tadil ile alakalı bir madde bulunmaması karşısında bu husus «Dilekler» faslı müzakere edilirken tekrar ortaya atılmış ve neticede seçilecek yönetim kurulunun evvelce genel kurul kararı ile esasen kendisine verilen işi ele alması öngörülmüş ve bu kurula yardımcı bir de Komisyon seçilmesine karar verilmiştir. Neticede böylece seçilen 6 kişilik bu yardımcı komisyon Başkanlığına Sayın Genel Kurul beni seçmiş bulunuyordu.

Fakat bu kurulun talihsiz bir kurulu olduğunu ifade etmek isterim. Çünkü bir iki istisnası ile hemen daima sadece 4 kişi olarak toplanabilmiş ve tam kadro ile toplandığı zaman da meselelerin çoğunda bir fikir birliği olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu münasebetle bütün arkadaşlarımın iyi niyetlerle dolu olduğunu ayrıca ifade etmek isterim.

Bu şekilde muhtelif tarihlerde toplantılar olmuş ve toplantıya katılanların adedi ekseriyeti ile bazı teklifler tesbit edilmiştir. Ancak, en son maddelerine kadar tesbit gayesiyle bu toplantıların devamı yerine mevcut notların idare heyetine verilerek bundan sonraki çalışmaların bu heyetçe yürütülmesi uygun mutalâa edilmiştir.

Tarafımızdan bilindiği kadarı ile son durum bundan ibarettir. Bundan sonra çalışmaların yapılması yönetim kuruluna düşmektedir. Bu çalışmalarda gerek komisyonun ve gerekse arzu ettikleri takdirde diğer mensup, arkadaşların kendilerine her hususta yardımcı olacakları şüphesizdir.

Kanaatimce bu çalışmalara ışık tutacak hususlardan başlıcası, ikinci tüzüğü gün kısa bir süre sonra neden dolayı tadili istendiğidir.

Tüzük tadili bu gün için Cemiyeti - mizin hiç şüphesiz başta gelen bir problemi değildir. Hatta böyle bir problemin mevcudiyetini ileri sürmenin münakaşası da yapılabilir.

Cemiyetin her halde üzerinde ittifak edilen gayeleri mevcut bulunmaktadır. Tüzük bu gayelere varma yollarını gösterir. Ve bu yollar her halde hukuktan geçer. Fakat her halükârda kişisel nedenlerle bulaşık olmamalıdır. Buna hiç bir cemiyet mensubu da müsaade etmez sanırım!...

Tüzük tadilinde her hangi bir maddenin değişme nedeni sadece Cemiyete daha faydalı olacağı fikrini taşımalıdır. Bunun haricinde bir sebep düşünülemediği gibi «Daha faydalı» sebebini de içimizde aramalı, dışarıdan gelebilecek «daha faydalı» ya iltifat etmemeliyiz. Zira dışarıdan gelecek faide daha sonra getirdiğinden fazlasını süpürüp götürür.

Cemiyet nasıl sıfırdan başlayıp bu günkü gücüne kendi dayanışması ve çabası ile geldi ise bundan sonra da bu yoldan gitmelidir.

Kıymetli arkadaşlarıma, çalışmaları sonunda en doğru ve yararlı bulacakları inancı ile başarılar dilerim

Kapıcılık ve Odabaşılık Hizmetleri İş Kanunu Şümûlüne Alınabilir mi ?

M. KUŞÇUOĞLU

Sosyal hizmetler yönünden yeni bir mükellefiyet alanı ihdas etme temayülün de olan bu tekliflerin samimiyetini ölç - meden önce, bahsekonu olan hizmetleri, gerek mahiyetleri gerekse kapsamına alınmak istenin kanunların teknik hususi yetleri yönünden ayrı ayrı incelemenin isabetli olacağı zannındayız:

A — HİZMETİN MAHİYETİ : Şâyet politik emellerle şişirilmemiş ise Türkiye'de 250 bin kadar kapıcılık hizmetleriyle geçimini sağlıyanlar bulunduğu söylen - mekte, bunun 85 binin İstanbul'da olduğu iddia edilmektedir. Bu rakam, teklifi ya panlar yönünden oldukça hatırı sayılır bir baskı unsuru olabilir.

Kapıcılık hizmetlerini iki bölümde görmek vakıanın icabıdır:

1 — Apartman kapıcıları : Bunlar tamamen ailevi ihtiyaçlarla istihdam edilir ve tamamile ev hizmetleri görürler, evin çöplerinin atılması, çarşı pazar işleri

ve apartman merdivenleri gibi müşterek istimal yerlerinin temizliği buraların bakımı, bazan bunların arasında asansör ve kalorifer çalıştırma kabiliyetinde olan - lar da bulunmaktadır. Bunlara verilen ücretler de daire başına işin mahiyetine ve daire sayısına göre ayda 15 lira ile 50 lira arasında değişmektedir. Bunların istih - damlarında ücreti veren daire sakinleri - nin (kat mâliki veya kiracılar ki mâlikle - rin hâlefleri sayılabilirler) doğrudan doğ - ruya bir rolleri olmadığından işveren du - rumunda da sayılamazlar.

2 — İşhanları kapıcıları : Bunlara o - dabaşı denilmektedir. Bunların gördük - leri işler ise daha başkadır, bazıları hanın temizlik işlerine, müstecirlerden kira be - dellerinin toplanmasına, umumi yerlerin bakımına çalışır, bazıları da, hanın kapı ardındaki veya merdiven altındaki bir kahve ocağını işleterek geçimlerini sağ - lar; diğer küçük işleri şahsen istihdam et - tikleri ikinci derecedeki hizmetkârlarına

gördürürler. Hattâ bunların içinde birkaç daire sahibi olan, fakat yine de kapıcılığı bırakmıyanları, karısına çocuklarına kapıcılık hizmetleri görürken kendisi, kendi arabasında veya başkasının arabasında soförlük yaparak iyi kazanç sağlıyanları da çoktur.

B — SOSYAL KANUNLAR YÖNÜN.

DEN : 931 sayılı İş Kanunu ile 506 sayılı sosyal sigortalar kanunları, ev hizmetleri le, mesken kapıcılık hizmetlerinde çalışanları şümül sahaları dışında bırakmıştır. çünkü bu işlerin ne ticarî ve ne de sı naî hüviyetleri yoktur. Kaldı ki aynı kanun ticarî vasıfda oldukları halde, üç kişiye kadar işçi istihdameden küçük esnafın ticaret ve imalât işyerlerini dahi kapsamı dışında bırakmıştır. Hernekadar «konutların kapıcılıkları» dışında kalan kapıcılık hizmetlerinin kanun şümülüne alınabilmeleri mümkün ise de, bu takdirde vakıa daha başka bir yöne sürüklenir.

Filhakika işhanı, kapıcıları dediği - miz odabaşılar, kurulu düzenlerini ve serbest işlerini zorla kanun cenderesine koy mak istemezler. Çünkü bunların ekserisi bağlı işçi hüviyetinde olmayıp, görünüş te odabaşı, aslında başka işler çeviren kimselerdir, esasen çığlık da bunlardan değil, apartman kapıcılarından gelmektedir.

KAT MÜLKİYETİ kanunu yönünden bakıldığı zaman da, mevzu başka bir çetrefillik arzeder; şöyle ki, 634 sayılı kanunla, birçok kimselerin, ayrı ayrı daire mâlikleri sıfatile aynı bir blok apartmanın çatısı altında oturmaları mümkün olmuştur. Şimdi böyle bir blok apartmanın kapıcılık hizmetini işkanunun 1. maddesi le 634 sayılı kanunun 34. m. karşısında inceliyelim :

İş kanunu ilk maddesinde işçiyi tarif ederken, onun bir hizmet akdile belli bir işyerinde ücret karşılığı çalışan kimseye işçi tabir etmiştir. Böyle birini çalıştıran

kimseye işveren (gerçek veya tüzel kişi) çalışılan yere de işyeri demiştir.

506 sayılı kanun ise 2. maddesinde, bir hizmet akdine dayanarak bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılan kimseye «sigortalı» tâbir etmiştir. Demek ki işçi ve işveren münasebetleri bir hizmet akdile düzenlenmektedir. Bu âkitde, taraflar işçi - işveren, mevzuu görülecek iş (işin müddeti ve zamanı) ile alınacak ücret (vahit hizmet karşılığı ödenecek para) ve bir de işyeri bahse mevzuu olmaktadır.

634 sayılı kat mülkiyeti kanunun ise müşterek blokun idaresi için kat malikleri kurulu ile yönetici veya yönetim kurulu diye iki organ kabul etmiştir. Bu yönetim kurulu veya yöneticinin ortaklar haricinde karşı bir temsil kabiliyeti yoktur, filhakika aslında blok yekpare bir tüzel kişi değildir. Yönetici sadece malikler arası münasebetlerde ve kendi aralarında dava açmıya ve icrai takibata ehildir. Bu işleri dolayısı ile kat malikleri - nin vekili durumunda fakat herhalde bir işveren vekili gibi mütaleasına imkân yoktur.

Kapıcı, kat maliklerine ve yöneticiye karşı üçüncü şahıs durumundadır, bir ihtilâf hâlinde hasım kim olacak, yönetici ile kat mâlikleri arasındaki münasebetlerin mahiyeti üçüncü şahıslara karşı mâlikleri bağlama gücüne sâhip midir? İşveren durumunda kim olacaktır? İşçi durumunda kim olacaktır, çünkü ekseri kapıcılar bir değil birkaç apartmanın ,ine bakarak geçim sağlamaktadırlar.

Ücret yönünden, prime esas ücret ne olacaktır, asgarî ücret nedir, işçi prim hissesi ile işveren prim hissesi nasıl hesaplanacaktır? Konut kapıcılıklarında iş, sabahın erken saatında başlar, gecenin belirsiz geç saatlarına kadar sürer. Sonra bir kapıcıya, daire sakinlerinin özel çarşı işlerini gördüğü sırada bir kaza arız olur

sa (faraza çarşıya çıktığı sırada bir trafik kazasına uğrarsa) tazminat durumu ne olacak? Bütün bunlar kanunun politik yatırım mevzuu olmasını önler. Şayet sadece Sosyal Sigortalar kurumuna yeni gelir kaynakları ihdası düşünülüyorsa bu da sakattır. Zira bu takdirde işlerin arap saçı olması neticesi doğacaktır.

Kezâ bu takdirde, kat mülkiyeti kanunun 27, 34 vesair maddelerinde de değişiklikler yapılması gerekecektir. Yöneticiler bir de sigorta prim tevkifatı ile ve bunların Kurumlara yatırılmas ile uğraşacaklardır. Yok erken yattı yok geç yattı, haydi bir takdir, ikaz icra falan bir sürü pürüzler doğacaktır. Kapıcının istihdam formalitesi, baş ağrısı, hastalığı ve işten çıkma çıkarılma formalitesi bir sürü kırtasiye...

Kaldı ki kapıcılar ekserisi, mevsimlik müstahdemlerdir, kışın gelir kapıcılık ya

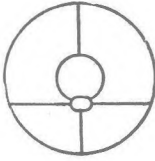
parlar, yazın ise köylerine giderek şahsi işlerini görürler.

C — SAİR SOSYAL MAHZURLAR :

Kapıcılık hizmetlerinin, işkanunu kapsamına alınmas ile, bir taraftan şehir hayatı köye nazaran daha da cazip hâle getirilecek, köyün akını daha da artacak. Bunlar da şehirlerin başına yeni yeni dertler açacak. Zira istihsalı iyice dumura uğratabacak, diğer taraftan, kapıcının yatacağı yerlerin işkanununa göre sıhhi ve emniyeti bakımından kanuna uygun du değil di gibi birtakım nizalar çıkacak, haydi bakalım, inşaat yapılırken bir de kapıcı meskeni düşünülecek, bu da halile konutların maliyetlerini artıracaktır. Kapıcılara verilecek ücretler ya kiralari artıracak ya da, malik bakımından bir nevi iradı - gayrisafi sebeble bina vergisine de sırayet edecektir.

İşte kapıcılık hizmetleri işkanununa alınırken düşünülebilecek hususlar.

Müesseselerimizi Tanıyalım

Hayat Sigortası ve Memleketimizdeki durum

Okan TURNAOĞLU

Sigortanın doğuşu ve tatbikatı, insan-oğlunun ilk medeni ihtiyaçlarını kavradığı ve tatmin etmeye başladığı tarih kadar eskidir. Milâddan önce Eski Çinde Konfüçyüs zamanının da doğduğu hikâye edilir.

Yelkenli gemiler bir limandan diğer yakın limanlara ipek, buğday v.s. hamulelerle yüklü olarak sefer yaparlarmış. Bir gemi battı mı içindeki hamulenin tamamı hasara uğradığından kaptanlar aıalarında hamule taksimatı yapmak üzere karar almışlar. Böylece hasar vuku bulduğunda tek bir hamulenin tamamının zarara uğramasını önlemişler.

Sigorta lisanında buna rizikonun dağıtılması denir.

Hayat sigortasında da sigorta olanlar arasında riziko paylaşılmaktadır. Yüz

kişiden müteşekkil bir topluluğu ele alalım. Bunlardan X yıl içinde biri vefat edecek ve ailesine bir vefat tazminatı ödenecektir. Bu tazminatın tutarını hayatta kalanlar, aralarında para toplayarak temin edeceklerdir. Eski Mısır'da ve Yunan'da üyelerini bu teminatlara sahip kılmak üzere kurulmuş sandıklar vardı.

Hayat sigortası, insanlar arasında karşılıklı yardımlaşma sistemidir. Hayat sigortası şirketleri ise bu yardımlaşmayı esaslara bağlayan, aracılık yapan şirketlerdir.

İlk Hayat sigortası şirketleri 18 inci asırda kurulmuştur. Batılı ülkelerde geniş bir tatbikat sahası bulmuştur. Bunun sebblerini o ülke insanların ileri bir eğitim sistemine doğu ülkelerinin insanlarından çok evvel kavuşmuş olması ile izah edebiliriz. Hayat sigortası olabilecek

seviyeye gelmiş olan kimse bir nispet dahilinde kendi egoizminden kurtulmuştur. Bunun yanı sıra iktisadi faktörleri de unutmamak gerekir. İktisaden geri kalmış ülkelerdeki halkın kazancı düşük, buna mukabil paranın değerinde de ayrıca istikrar yoktur. Bunun neticesi memleketimizde sigorta fikrine değil ama sigortaya karşı menfi bir tutum görülür. Bunun yanı sıra sigorta istihsal elemanlarının da kötü çalışma tarzlarıyla halkı istismar ettikleri unutulmamalıdır.

Türkiye, iktisaden geri kalmış ülkeler diye nitelendirilebilecek ülkeler arasında Hayat sigortası tatbikatı bakımından maalesef sonuncu sırayı işgal etmektedir. Hayat sigortası primi olarak her vatandaşımız millî gelirinin 1800 de 1 ini ödemektedir. Komşumuz Yunanistan'da bu nispet 5 dir.

Hayat sigortası değişmeyen esaslara dayanır. Bu esaslar Vefat teminatı ile Sermaye teminatıdır. Yani sigorta olan şahsın vefatı halinde sigorta tazminatı onun varislerine veya tâyin edeceği kimselere ödeneceği gibi, sigorta süresi sonunda sigortalı hayatta ise bizzat kendisine sigorta meblağı ödenir.

Her aile reisi belirli bir kazanç e-

viyesine ulaştıktan sonra sigorta olmak sorumluluğunu taşır. Zaten, öncelikle ilerisini düşünerek kendisi için buna mecburdur. Büyük yatırım imkânları olmayan kimseler, ufak tasarruflarını ancak Hayat sigortası kanalıyla değerlendirebilir. Herkesin toplu bir para yatırarak tahvil veya hisse senedi almasına imkân yoktur. Kezâ bankalar nezdinde değerlendirilen tasarruflar karşılığı banka vefat halinde bir riziko garantisi vermemektedir.

Halkımızın sigortaya karşı alerjisinin devam edip etmediğinin en güzel ispatı her geçen gün sigorta olanların çoğalmasındır.

Bu arada TAM HAYAT Sigorta Şirketinin sigortacılığımıza getirdiği yenilik ve anlayış bu artışla başlıca rollerden birini oynamıştır.

Bu yenilik, gerek sigorta primlerinin ucuzlatılması gerek bir Anonim şirketin sigortalılarını % 30 nispetinde kârına iştirâk ettirmesidir.

Halen nüfusumuzun 200 de 1 inin hayat sigortası mevcut olup, yakın bir gelecekte bunun 5 e yükseleceğini kuvvetle tahmin ediyoruz.

Bütçe Üzerine

Orhan BULDAÇ

Ülkemizde bütçe eleştirilerinde özellikle gelir-gider dengliği üzerinde durmak gelenek halini almıştır. Bu yılki bütçe açığı konusunda son derece farklı görüşmelerinde de bu gelenek bozulmamış, iktidar ve muhalefet sözcüleri beyanlarda bulunmuşlardır. Bütçelerin denk olarak hazırlanması ve bağlanması önemli olmakla beraber bir bütçe tenkidinin yalnız bu noktada olmaması gerekir. Bize göre, bütçe çalışmaları ve eleştirilerinde başarı ölçüsü gelir kaynaklarının nitelikleri ve oranı; gelir ve gider kalemlerinin Türkiye'nin Kalkınma politikası ve öngörülen ekonomik ve sosyal hedeflere uygunluğu olmak gerekir. Plânlı döneme girildiği 1963 yılından buyana Genel Bütçelerin yıllık programların gelir ve gider hedeflerine uygun olarak düzenlenmesi gerekliliği önem kazanmıştır. Bu dönemde bütçeler, plân hedeflerine bağlılık ve ulaşmak çabaları konusunda İktidarlar yönünden kesin bir belge olmak niteliğindedir. 1969 yılı bütçesinin bu açıdan değerlendirilmesi, plânlı kalkınma döneminin gereğidir. Bütçe tenkit ve değerlendirmelerinin bu görüşe uygun olarak yapılmasında büyük yarar gördüğümüzü tekrarlamak isteriz.

Kalkınmamızın hızla ve demokratik düzen içerisinde başarılması en büyük dileğimizdir. Kalkınmamızın hızla başlanması yanında, Kalkınmanın plânlarımızda öngörülen sosyal ve ekonomik hedeflere uygun olarak sürdürülmesi bu konuda uyulması gereken en önemli şarttır. Demokratik düzen içerisinde, plân hedeflerine uygun olarak Kalkınma gereğine olan kesin inancımızla ülkemizdeki ekonomik gelişme ve olayları değerlendirenken bağlı kaldığımız tek ölçü, Ülkemizin kalkınma zarureti ve gelişmelerin hedeflere uygunluğudur.

Her çevrenin titizlikle uymasını dilediğimiz bu ölçüyü, her türlü ekonomik gelişme ve olaya olduğu gibi, ekonomik hayatımızın en etkili dökümanı olan 1969 yılı bütçesi ve hükümetçe ilân edilen açığı kapatmak için alınan tedbirlere uygulamak istegindeyiz. Bu nedenle plân hedeflerimizi kısaca gözden geçirmekte zaruret görmekteyiz. Plânlarımız bilindiği gibi, % 7 kalkınma hızı ile beraber gelir farklılıklarını düzenleyen bir politika olarak Sosyal Adaleti ve Bölgelerarası dengiyi hedef almış ve kalkınmanın istikrarlı bir şekilde ve sanayileşmeye dönük bir şekilde başarılmasını öngörmüş

bulunmaktadır. Bu makro hedeflere uygun olarak bütçe eleştirilerinde cevaplarını aradığımız sualler şunlardır:

1. 1969 yılı bütçesi %7 kalkınma hızını sağlayacak nitelikte midir?

2. Bütçenin gelir kalemleri ve harcamalar Sosyal Adalet ve bölgelerarası denge hedeflerine uygun olarak düzenlenmiş midir?

3. 1969 yılı bütçesi Kalkınma Hedeflerine büyük etkisi olacak fiat istikrarını sağlayacak güçte midir?

4. Ve gene 1969 yılı bütçesi Türkiye'nin sanayileşme hedefine hangi oranda katkıda bulunabilecektir. 1969 yılı bütçesi Türk ekonomisinin dar boğazları olarak bilinen Dış Ticaret, Finansman kay -

nakları ve Eğitilmiş işgücü konularında ne gibi yenilikler getirmiştir?

Bu ve benzeri suallere verilecek cevaplar olumlu ise Bütçe Türk ekonomisinin ve Türk halkının ihtiyacına uygundur. Olumsuz cevapların her biri Bütçenin yararlarını eksiltecektir. Biz kısaca bu soruların önemli bir kısmına olumlu cevap alınamayacağının üzüntüsünü 'duymaktayız.

Tekel zamlarına gelince, hayat pahalılığı yönünden pek önemli görmemekle beraber, iktidarımızın reel kaynakları ve mevcut vergi rezervlerini harekete geçirmek niyetinde olmadığını göstermesi yönünden olumlu saymıyoruz. Vasıtalı vergi oranlarını artırmanın sosyal adalete uygun olmadığını tekrarla yetineceğiz.

KONGRE İLÂNI

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİNDEN

Cemiyetimizin yıllık Genel Kurul toplantısı 17 Mayıs 1969 tarihinde İstanbul Ticaret Odası Meclis salonunda saat 14.30 da yapılacaktır.

Ekseriyet temin edilemediğinde toplantı 24 Mayıs 1969 cumartesi günü aynı yer ve saatte aşağıdaki gündeme uygun olarak yapılacaktır.

G Ü N D E M

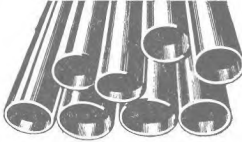
- 1 — Açılış ve kongre divanının seçimi,
- 2 — Yönetim Kurulu faaliyetini ve mali durumu gösterir raporlar ile denetleme kurulu raporunun okunması ve müzakeresi,
- 3 — Cemiyet Divanı raporunun okunması ve müzakeresi,
- 4 — Cemiyet Divan üyelerinin Yönetim Kurulu üyelerinin ve denetleme kurulu üyelerinin ibra'ları,
- 5 — Cemiyet divan üyeleri, Yönetim kurulu üyeleri ve denetleme kurulu üyelerinin yeni seçimi,
- 6 — 1.4.1968 - 31.3.1969 faaliyet dönemi bütçesinin genel kurula sunulması ve tasdiki,
- 7 — Dilekler ve temenniler.

Üyelerimize duyururuz.

Cemiyet Merkezi
Yönetim Kurulu

1969 yılında da

Boru, Profil ve Soğuk çekme Bant
tesislerimizde imal edilen yüzden fazla
çeşitle resmi ve hususi sektörün
hizmetindeyiz.

SANAYİ BORULARI
DKP (Soğuk çekilmiş
banttan mamul)

EBADİ mm.

13X1	40X1.50
16X1	42X1.20
17X2	42X1.50
19X1	45X1.20
21X1	45X1.50
25X1	48X1.50
25X1.2	51X1.50
25X1.50	51X2
25X2	60X1.5
32X1	60X2
32X1.20	63X2
32X1.50	76X1.50
35X1.20	76X2
35X1.50	89X1.50
38X1.20	89X2
38X1.50	114X2
40X1.20	

SİYAH BORULAR

EBADİ mm.

17X2.25	49X3.2
21X2.6	60X3.6
27X2.6	76X3.6
33.5X3.2	89X4
42X3.2	114X4.5

**SİPARİŞ ÜZERİNE İMAL
EDİLEN BORULAR**

EBADİ mm.

120X1.5 mm. ilâ 5 mm.	
139X1.5 »	»
152X1.5 »	»
168X1.5 »	»
194X1.5 »	»

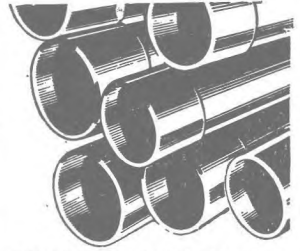
**PROFİL BORULAR
(DKP)**

EBADİ mm.

10X10X1	20X40X1.50
10X20X1	30X30X1.20
15X15X1	30X30X1.50
10X30X1	25X40X1.50
15X25X1	32X32X1.20
20X20X1	32X32X1.50
20X30X1	40X40X2
20X30X1.2	30X50X2
25X25X1	40X60X2
25X25X1.20	50X50X2
20X40X1.2	

**KALIN PROFİL
BORULAR
(SİYAH)**

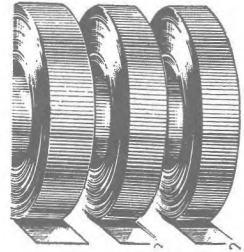
40X60X2.60	ilâ 4 mm.
50X50X2.60	» 4 mm.
60X60X2.60	» 4 mm.
60X80X2.6	» 4 mm.
100X100X2.6	» 4 mm.

SU VE GAZ BORULARI

TSE 301 } (ISO R65 orta, BS 1387 orta, 1957 ve
DIN 2440 }
NFE 29025 orta - 1959 normları mukabildir.)

Tanıtma	Diğ. Kutur	Et Kalınlığı	Dış Boru	Manşonlu
Inch	mm	(mm)	Ağırlığı (Kg/m)	Boru Ağırlığı (Kg/m)
1/2"	15	21.3	2.65	1.220
3/4"	20	26.9	2.65	1.580
1"	25	33.7	3.25	2.440
1 1/4"	32	42.4	3.25	3.140
1 1/2"	40	48.3	3.25	3.610
2"	50	60.3	3.65	5.100
2 1/2"	65	76.1	3.65	6.610
3"	80	88.9	4.05	8.470
4"	100	114.3	4.60	12.100

BANTLAR

Kalınlıklar

0.30	1.00
0.40	1.20
0.50	1.50
0.60	1.75
0.70	2.00
0.80	
0.90	

Genişlik: 8 mm. den 400 mm. ye kadar

BORU SANAYİİ

ANONİM ŞİRKETİ - İSTANBUL

SERMAVE VE İHTİYATLAR: 30.000.000.- TL.

YATIRIMLARIN TUTARI : 37.000.000.- TL.

(1968 sonunda)

Tophane, Salıpazarı Han Kat 8 İSTANBUL

Tel: 49 00 02 - 49 00 03

**YAVRUNUZUN İLERİYE GÜVENLE
BAKABİLMESİ**

**şimdiden yapacağınız tasarruflarla
mümkündür.**

AKBANK

yüzlerce boya...

yüzlerce isim var...

fakat en iyisi,

ÇBS boyalarıdır.

Evet, ÇBS Boya Sanayii modern tesislerinde, mütihazassıs kimya

mühendisleri ve personel kadrosunun idaresinde her çeşit boya ve yardımcı maddelerini sizler için imal etmektedir.

İşte ispatı...

ÇBS plastik boyaları her zevke uyan cazip renkleri ve üstün kalitesiyle evinizde, büronuza hasılı bulunduğunuz, çalıştığınız her yere canlılık kazandırır.

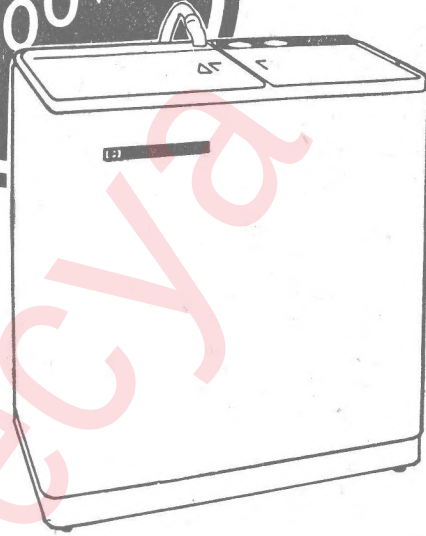
BELCO sellülozik boya çeşitleri dünya sellülozik boya sanayine

yepyeni bir sistem, yepyeni bir kalite getirmiştir. Bütün Batı ülkelerinde olduğu gibi yurdumuzda da tercihle tatbik edilmektedir.

DAHA İYİSİ YOKTUR

ÇAVUŞOĞLU BOYA SANAYİİ - İSTANBUL
KARAKÖY, FERMENEÇİLER NO. 66-68 TEL: 49 67 10 (DÖRT HAT)

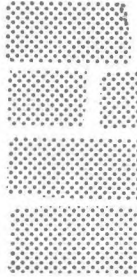
1407 M

DÜNYADA EN ÇOK SATILAN ÇAMAŞIR MAKİNESİ

Mataş Ticaret A.Ş. Halaskârgazi Cad. 133
Pangaltı - İstanbul Tel: 47 44 30

Moran 951

ARSLAN

tek

veya

BLOK

•yapı tuğlası

• ateş tuğlası

ateş harçları

izolasyon tuğlası

EYÜP İSTANBUL
TEL 44 30 40-21 11 32

11

st

ASABÎ...

...baş ağrılarına karşı

GRİPİN

faydalıdır

GRİPİN, baş, diş, adale, sinir, lumbago ve romatizma ağrılarını teskin eder

GRİPİN, grip ve nezle başlangıcında birçok fenalıkları önler

GRİPİN, 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

YENİLİK BASIMEVİ

Cağaloğlu Yokuşu, Cemal Nadir Sokağı
Büyük Milâs Hanı No. 45 - 46 - 47 - 48
Telefon : 27 11 53 - 22 56 41 İstanbul

DİZGİ BASKI CİLT

" Kartvizitten Gazeteye Kadar ..
bütün işlerinizde güvenle
başvuracağınız en yetkili müessese

**Şiddetli
baş
ağrılarına
karşı**

146

OPON

KULLANINIZ

**OPON, baş, diş, adale, sinir, lumbago,
romatizma ağrılarını teskin eder**

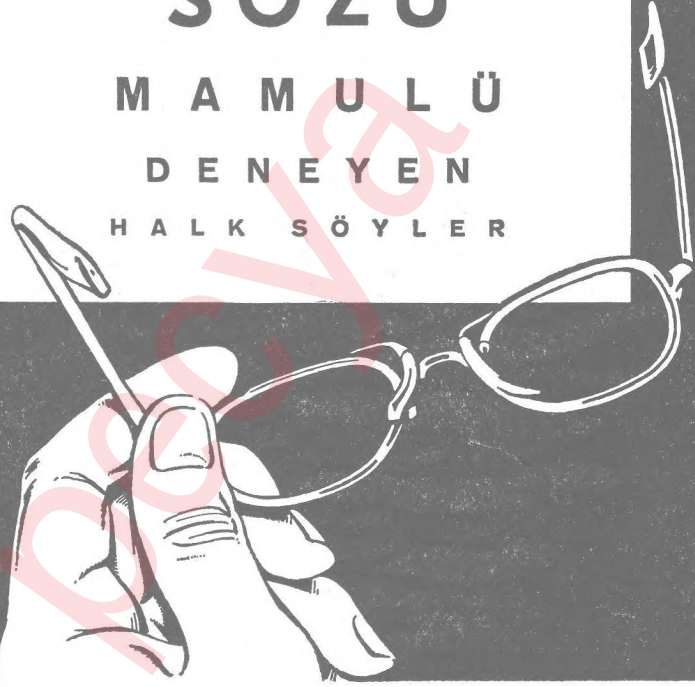
**OPON, bayanların muayyen zaman-
lardaki sancılarında faydalıdır**

OPON günde 6 tablet alınabilir

Yeni Ajar

S ON SÖZÜ

M A M U L Ü
D E N E Y E N
H A L K S Ö Y L E R

Arçelik, yüzbinlerce Türk yuvasında, yiyecek ve içecekleri soğutma ve muhafaza problemini en iyi şekilde halletmiştir. Arçelik'e gösterilen bu güven size de güven verecektir.

ARÇELİK

Hergün dünden ilerde

BUGÜNÜN
KÜÇÜKLERİ
YARININ
BÜYÜKLERİDİR

ÇOCUKLARINIZI
TASARRUFA
ALİŞTİRİNİZ

T.C.ZİRAAT BANKASI

TEKEL

**ŞARAP
SANAYİİNDE**

**S
ŞÖHRET**

buzbağ
trakya
ürgüp
barbaros
narbağ